Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 21 (1515) ГОД XXX БЕЛАСТОК 26 МАЯ 1985 г. ЦАНА 8 зл.

Міраіда Садоўская з Васькоў — першае месца сярод салістаў у фальклорнай песні (узнагарода „Нівы“).

Ірына Макац — першае месца разам з Любай Гаўрылюк сярод салістаў сучаснай песні.

ЗНАЧНЫ КРОК НАПЕРАД

Сёлетні цэнтральны агляд конкурсу „Беларуская песня“, які адбыўся 5 мая г.г. у Беластоцкай філармоніі, парадаваў перш за ўсё значным павышэннем выканаўчага майстэрства, узроўнем. Ці то таму, што праходзіў ён у юбілейныя дні 40-годдзя перамогі над фашызмам, калі хочацца, каб песні радасці запанавалі над смерцяноснымі стрэламі, ці то таму, што гэтая найважнейшая штогадовая імпрэза БГКТ набліжаецца да сваёй дарослае, бо „Беларускай песні“ ўжо споўнілася 16 год, агляд праходзіў у асабліва ўзнёслым настроі. Выдатна прычыніўся да гэтага старшыня Прэзідыума ГП БГКТ д-р А. Баршчэўскі, які, адкрываючы агляд, падкрэсліў яго значэнне ў культурным жыцці не толькі беларускага асяроддзя, але і ўсяго грамадства, адзначыў, што гэта песні шчырых сэрцаў людзей ад плуга і варштату ў гонар найважнейшага для ўсіх — мірнай, стваральнай працы.

І сам агляд быў пацвярджэннем таго, што толькі салідная і настойлівая праца прыносіць радасны плён, бо якраз дзякуючы ёй спявачкі з Тынявіч каля Нарвы, самі, без якой-небудзь інструктарскай дапамогі, патрапілі ўзняцца да ўзроўню найлепшых. Таксама сваёй старанлівай і сумленнай працай дабіліся выдатных вынікаў нашыя гданьчане. На радасць нам усім расце ў сілу і дасканаліць сваё майстэрства Гайнаўскі хор. Сёння ўжо гайнаўскія спевакі не толькі небяспечныя канкурэнты бельскім „Васілёчкам“, але шмат у чым пераўзышлі іх. Некалькігадовыя намаганні і старанні актыву гуртка БГКТ у Беластоку, асабліва ахвярнасць яго старшыні В. Ласкевіч, увянчаліся ўдачай: песенны Беласток азваўся новымі, звонкімі „Каласкамі“ — хорам, дуэтамі, салістамі. Так, наша і народная, і прафесіянальная беларуская песня будзе жыць і развівацца! Доказ гэтаму якраз сёлетні цэнтральны агляд, на якім ўпершыню выступілі і то вельмі ўдала маладыя людзі: М. Садоўская, І. Макац, У. Іванюк — салісткі, А. Макац і І. Макац — у дуэтах, многа новых людзей у калектывах. І ўсе яны з добрымі галасамі, цікавай, свежай інтэрпрэтацыяй.

Асабліва радуе тое, што людзі імкнуцца самі складаць песні і ў іх захаваць памяць пра самае важнае, глыбока перажытае. Звычайны селянін Мікалай Ігнацюк з Рыбалаў склаў словы песні пра 13 хлопцаў з гэтага сяла, якія пайшлі на апошнюю вайну, і з іх вярнулася толькі двух. Гэтыя трагічныя ў сваёй вымове і глыбока чалавекалюбныя словы паклаў на музыку кіраўнік калектыва Пётр Нявінскі. І так, памяць пра тых, чые косці спачылі на далёкіх і чужых землях, не загінула, яна жывая, неўміручая.

Дастойны пахвалы і спробы новай, арыгінальнай апрацоўкі і аранжыроўкі народных песень Беласточчыны. На аглядзе цікавую апрацоўку М. Артышэвічам папулярнага „Прымака“ праспяваў пад яго ж кіраўніцтвам хор „Бярозкі“ з Кнарыдаў. Творчы падыход М. Артышэвіча да свае працы прынёс добры вынік у выступленні хора з Чаромхі — высокі ўзровень і арыгінальнае скарыстанне надта рэдкага ў нас рэчытатыву. І не толькі М. Артышэвіч. Маладзенькі кіраўнік хора з Міклашэва П. Скепка чула і ўмела дабыў мясцовыя песенныя традыцыі (падгалоскі, фальсет).

Таксама даволі багаты быў рэпертуар агляду, асабліва рознымі жанрамі народнай песні, але выразна бяднейшым аказаўся сучаснай прафесіянальнай песняй. Кіраўнікам

(Працяг на стар. 2)

МАТУЛІ

ТРЫПЦІХ

1

Самы вялікі дарунак —
З табою спатканне
На зарападзе,
На завадзі зніклых дзён...
Гасне апошняя зьічка
Ў тваім пагглядзе,
І засланяе неба
Ціхі вячэрні сон.

А я наўздагонку
Пабегла б гадам мінулым —
Вярнуць тваю песню,
Што колісь плыла на загон,
Дзе жала палоску ты
Пад аваднёвым гулам
Ці да крыві пазногцяў
Палола свой кволы лён.

Вярнуць твае ранкі
Імкнуся, матуля, шчыра
У засені тыя,
Дзе жаўранка ліўся спеў...
Ды песня твая
Даўно адляцела ў вырай,
І серп твой зламаўся,
Лён кволы адшалясцеў...

2

Помню, вярнулася з поля,
Прысела спачыць на ўслоне
На саматканым прыполе
Леглі твае далоні.
А спёка млела на ніве,
За лета — ані дажджынкі...
І дзе заблудзіліся ліўні?
Якія будуць дажынкі?

Не ссохлася б глеба на камень
На той палосцы ячменю...
І дзесяццю ручайкамі
Пальцы плылі з каленяў.

3

Сніцца мне часта маці:
То сустракае з дарогі
І, поўная хатніх турботаў,
З каморы нясе пачастунак.
То побач сядзіць на лаве
І нештачка ўсё гаворыць —
Расказвае ціха-ціха,
Бы подых вясняната ветру,
Бы шэлест жытнёвых калоссяў...

І раптам у сэрцы трывожным
Становіцца неяк лагодна,
Нібы пасля песні жалейкі,
Нібы пасля болю — сцішэнне...

Сніцца мне часта маці.
І добрыя раяць суседкі
Паставіць адну хоць свечку
І за душу памаліцца,
Справіць па роднай памінкі.

Слухаю шчырых парадаў,
Гатовая для найраднейшай
Пайсці на любую ахвяру,
Без розніцы — у рай або ў пекла.
Ды раптам становіцца страшна:
Яна ж можа больш не прысніцца.

Ніна Тарас

НА МЯЖЫ

АБ АДЗІНОЦТВЕ І ДЗЕЦЯХ (IV)

Вядома, найчасцей бацькі гатовы аддаць дзецям усё тое, што маюць, але далёка не заўсёды дзеці гатовы ўспамагчы бацькоў хаця б маленькай часткай сваёй маёмасці. Вядома, што пажылыя беларусы адзначаюцца выключна малымі патрэбамі. Ім характэрна тэндэнцыя да адкладання на „чорную гадзіну" розных запасаў. Трэба сказаць, што ўсёткі здараюцца выпадкі, калі добра забяспечаныя дзеці ўспамагаюць сваіх бацькоў. Тыя аднак, замест выкарыстоўваць сродкі для жыцця ў дастатку, жывуць вельмі сціпла, а грошы збіраюць у банку. Раскажу аб цікавым выпадку, які пацвярджае гэтую ўласцівасць беларусаў.

У час майго знаходжання на Захадзе, звярнуўся да мяне адзін з маіх старых знаёмых з просьбай, каб я прадаў яго бацькам, якія жывуць на Беласточчыне, даволі вялікія доларавыя сумы. У сувязі з тым, што ўвоз у Польшчу любых доларавых сум не праступленне, я здавальняў яго просьбу. Бацькі гэтага чалавека немаладыя, ім каля васьмідзесяці, а можа і болей. У такой сітуацыі, здавалася б, людзі не павінны разлічваць на доўгае жыццё і павінны не шкадаваць ні на ежу, ні на вопратку.

Калі я трэці раз уручаў старэчам не малую жменю долараў, спытаў іх:

— Скажыце, ці вы не прадаеце долараў?

Абое старыя вытарашчылі на мяне вочы. Глядзелі на мяне так, як глядзяць на чалавека, які ляпнуў касмічнае глупства. Калі я паўтарыў пытанне, старыя замахалі рукамі і завохкалі:

— Што вы! Што вы! Не прадалі мы нават аднаго долара і прадаваць не будзем.

— А што ж вы з імі робіце?

— Усё ў банк, усё ў банк, саколіку!

— А з чаго жывяце?

— От, маем тысяч шэсць пенсіі, дык і хапае нам. Не толькі хапае, але і астаецца. Яшчэ і з гэтых шасці тысяч крышку ў банк адкожым.

Я разгледзеўся па хаце. Панаваў вакол лад і парадак, і сапраўды выглядала, што старыя жывуць у адносным дастатку.

Едучы ад старых, я доўга думаў аб жыццёвай сціпласці беларусаў, аб іх уменні жыць і выкарыстоўваць у жыцці толькі мінімальнае. Дайшоў я да вываду, што прыведзены прыклад сведчыць аб геніяльнасці беларусаў. Геніяльнасць гэта праяўляецца ў тым, што распараджаючыся вельмі малымі сродкамі, патрапяць яны нармальна жыць і задавольваць усе свае элементарныя патрэбы. З другога, аднак, боку прыклад гэты сведчыць і аб дзікаватасці беларуса. Бо чаму ж, здавалася б, маючы вялікія грашовыя сумы, а ведаючы, што пры васьмідзесяці гадах задоўга не пацягнеш, не пажыць на шырокую нагу. Сапраўды па-панску. Але як жа смешна і карыкатурна выглядаў бы такі васьмідзесяцігадовы беларускі селянін, які пачынае жыць „па-панску", напрыклад, штодзённа ездзіць на таксі. Сядзець у найдаражэйшых варшаўскіх рэстаранах, або выдаваць банкеты на сто ці дзвесце асоб. Было б гэта смешна і гратэскна. Напэўна ёсць недзе залатая сярэдзіна, але кожны з нас ведае, што такую сярэдзіну знайсці нялёгка.

Мне асабіста, тыповая для беларусаў скромнасць, падабаецца і адпавядае і таму не асуджаю, між іншым і тых старэчаў, якім прывозіў долары і з якіх карыстаюць не яны, але дзяржава.

Несумненна, тыя бацькі, пра якіх дзеці думаюць толькі тады, калі патрабуюць іх грошай, адчуваюць сябе моцна адзінокімі і самотнымі. Але ці не адчуваюць сябе самотнымі таксама апісаныя мною старыя, аб якіх памятае сын і прысылае ім долары, але сам знаходзіцца далёка-далёка і, быць можа, перад сваёй смерцю яны яго ўвогуле не пабачаць?

Пэўным ёсць адно; не толькі практычна, але нават тэарэтычна вельмі цяжка акрэсліць формулу чалавечага шчасця. І таму ўсялякія парады іншым не мелі б найменшага сэнсу. У кожным выпадку я рэцэптаў на шчасце для сябе, а тым болей для іншых, не маю. І як жа яно недарэчліва атрымоўвацца, калі бачыш, што ў гэтым жыцці адзінокія зайздросцяць сямейным, а сямейныя адзінокім.

Алесь Барскі

ЗНАЧНЫ КРОК НАПЕРАД

(Працяг са стар. 1)

нашых калектываў неабходна больш уважліва сачыць за мінскімі музычнымі выданнямі і пільней слухаць перадачы Беларускага радыё!

Словам, было што паслухаць на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня — 85" (таксама па колькасці: выступіла 7 салістаў, 8 дуэтаў і 16 калектываў). І журы ў складзе: В. Ласкевіч, Я. Крупа, В. Макац і М. Гайдук пад старшынствам намесніка дырэктара аддзела культуры і мастацтва Ваяводскага ўпраўлення А. Дырдала мела нялёгкае заданне. Пасля інтэнсіўнай і даволі доўгай (можа нават задоўгай) абмяркоўкі вырашыла прызнаць:

— у фальклорнай песні ў катэгорыі салістаў: першае месца М. Садоўскай з Васькоў, другое — Н. Такаюк з Мікулічаў; у дуэтах: першае — В. Леўчук і Н. Савіцкай з Тынявіч, два другія — М. Байгус, А. Пісанка і Р. Тынявіцкай, Л. Янчук з Беластока, трэцяе — Г. Карбоўскай і Л. Янчук з Беластока, у калектывах: два першыя — мужчынскім калектывам з Гайнаўкі і Рыбалаў; два другія — Беластоку і Чаромсе; два трэція — Тынявічам і Міклашэву; адзначыла калектывы з Дашоў і Хільмонаў.

— у сучаснай песні ў катэгорыі салістаў: два першыя месцы — Л. Гаўрылюк і І. Макац з Беластока, два другія — А. Гаданьчук з Гданьска і У. Іванюк з Гайнаўкі, трэцяе — А. Маслоўскай з Бельска; у дуэтах: першае — А. Макац, І. Макац, другое — А. Гаданьчук і І. Гаданьчук; у калектывах: два першыя — калектывам жаночаму і змешанаму з Гайнаўкі, два другія — Гарадку і „Дзявочым ноткам" з Бельска, трэцяе — калектыву з Гданьска; адзначыла калектывы з Райска і Рыбалаў.

Ужо гэтыя падвойныя месцы паказваюць, што арганізатары конкурсу непатрэбна абмінулі трэцюю катэгорыю — народныя песні ў апрацоўцы кампазітараў. Яна ж была асобнай у папярэдніх аглядах і спаўняла карысную ролю!

А калі ўжо пра недахопы цэнтральнага агляду „Беларуская песня-85", то проста сорамна, што ён не меў свае хоць і сціплае дэкарацыі! З вялікай пашанай і ўдзячнасцю аднесціся да пары бельскіх ліцэістаў Кацярыны Малец і Марка Колы, якія стараліся, як маглі найлепш весці агляд, але гэтае заданне было ім проста не пад сілу. І адвечнае пытанне: калі ўрэшце наш цэнтральны агляд „Беларуская песня" будзе ўзбагачаны сэнсоўнай і належна афармленай выстаўкай з жыцця і дзейнасці БГКТ. Наша арганізацыя робіць многа і гэта трэба паказаць! І апошняя заўвага: ці не лепш было б праводзіць цэнтральны агляд больш камерна, замкнута, а потым сарганізаваць у Беластоку, Гайнаўцы, Бельску, Саколцы, Дуброве, Сямяцічах і іншых мясцовасцях канцэрты лаўрэатаў агляду?

І ўсё ж цэнтральны агляд „Беларуская песня-85" быў значным крокам наперад у культурнай дзейнасці БГКТ, упэўненым крокам! Каб толькі на ім нам не затрымацца!

М. Гайдук
Фота аўтара

Калектыў з Рыбалаў — першае месца сярод калектываў у фальклорнай песні.

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

Падзенне метэора

Хрысціян Бернард... Гэта імя шаснаццаць гадоў таму назад прагучала на ўвесь свет як сімвал выдатнай перамогі чалавека над невылечнай немаччу. Тады яму было 46 гадоў. Хірург афрыканскага горада Капштат зрабіў першую аперацыю сэрца.

Адважнага хірурга называлі цудадзеем. Але мінулі гады, і імя Хрысціяна Бернарда паблякла. Калегі гаварылі пра яго з самотаю і душэўным болем: мільгануў, як метэор, і знік.

А Хрысціян Бернард жыве і няўрымслівa дзейнічае. Аказаўшыся абмежаваным у сваіх магчымасцях працягваць наватарскія эксперыменты, прафесар Бернард вырашыў, што спачатку трэба займець дастатковы капітал, каб не кланяцца ў ногі багатым мецэнатам, быць незалежным у сваёй рабоце. Так адзін з самых вядомых людзей у свеце неўзабаве зрабіўся спачатку... уладальнікам бара-рэстарана, потым спрабаваў свае сілы і шанцы ў розных іншых відах прадпрыемальніцтва. І ім пачалі ўладарна кіраваць абставіны, у якіх ён аказаўся і якім так і не змог супрацьстаяць свае асабістыя валявыя намаганні. Зацёрты Бернард пайшоў па плыні жыцця, стаў, проста кажучы, заглядаць у чарку, захапляцца жаночым полам і г.д. Пачаўся сямейны разлад. Ён развёўся з першай жонкай, ажаніўся з другой, і зноў трывалай сям'і не атрымалася. Мары аб багатай забяспечанай і незвычайнай у сваіх дасягненнях хірургіі ўсё больш аддаляліся ад яго і ўрэшце рэшт зрабіліся проста нерэальнымі летуценнямі. Да таго ж, сур'ёзна пахіснулася ўласнае здароўе. Навалілася бязлітасная хвароба суставаў — артрыт. І калі ў першыя гады свайго бізнесменства Хрысціян Бернард яшчэ час ад часу займаўся эпізадычнай хірургічнай практыкай, то зараз гэта зрабілася для яго проста недасягальным.

(Працяг на стар. 7)

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

СЛОВА ГАЛЕНЕ ПІЎНІК З ГАЙНАЎКІ

— Маю вельмі добрых дзяцей. Памагаюць, шануюць мяне. Тэтым то мы шчаслівы былі. Сямёра ўсіх, тры дочкі. Найстарэйшаму — 42 гады, наймалодшаму — 27. Усе жанаты, замужам. Унукаў трынаццаць, чатырнаццаты ў дарозе.

Муж рабіў у тартаку: ноч выгнала — ноч прыгнала, а я з усім сама. Спачатку жылі мы ў сяле, 18 гадоў, а ў 1962 пераехалі сюды, у Гайнаўку. Я рабіла, дзе далося: у лесе, на загонах, прыбіральшчыцай — дзе толькі. Зарабляла, памагала. Так адрабіла рукі, што не магла ні распраставаць, ні сагнуць. Свае пенсіі не вырабіла, мужаву маю. 29 мая мне будзе 65 гадоў. Ужо не тое здароўе, ціск скача да 200, больш 200, а раз — 100.

Усё прайшло, бяда перабалела. Была я калісь дужа, здарова... Жыццё стала не такое цікавае. Чалавек, як малады, жыве ўдваіх, то яшчэ... Каб Бог даў сілу цяпер хоць у царкву пахадзіць, а то больш ужо нічога не трэба. А ўжо, бывае, цяжка і пайсці.

Вядома, дзяцей гадавалі, цяжка было, але жылі мы добра, ніколі ў хаце дрэннае не выраблялася. Цягнулі бяду. Ніхто нам не памагаў, ніхто. Раз толькі з прафсаюза прыслалі паўтары тысячы, а то ніхто, нідзе, нічога. Ніхтуська нас не бачыў. Заўважылі толькі тады, як дзеці вучыцца адно за адным пайшлі і добра вучыліся. Бывала, людзі кажуць: чаго вучыць усіх, хопіць старэйшага. А чаму меншы горшы?.. Пайшлі ўсе, адно за другім. Цяжка было ім, трэба было падзарабляць — то слабым у навуцы памагаць, то ў студэнцкай спулдзельні. Трэба было і ім мець пярпенне. Думаеце, ім лёгка было па школах? Недаядалі, і адзецца не было ў што — хоць ты забіся. Прыедзе на канікулы і ўжо блузачку новенькую мае. Кажа: мама, я ўжо зарабіла. Можаш даць толькі на спытак, на дарогу, і толькі ўсяго — на ніпто больш не хопіць. Кінаў, тэатраў не бачылі, калі вучыліся. Кожнае пайшло, каб пачаць і зараз жа скончыць навуку.

Павыходзілі на людзей. Кожны сям'ю мае, хату, шчэ й якую хату. Усё, як трэба. Так паканчалі школы. Дзеці добрыя, не

распусты. Клопату з імі ніякага не было, не ўлазілі, куды не трэба. Закончыў школу — і глядзі кожны сваю работу. Як каму назначана, так і жыве. Аднаму лепей, другому горш, але нікому не дрэнна. Жывуць добра. хаты атрымалі. Мы нікому хаты не купілі, бо не было за што, ні грошыка вольнага, як завязаць. Цяжка было, але як на жыццё — то ўсё папераходзіць.

Слава Богу, усё добра. Я з іх вельмі задаволеная. Ніхто на іх мне дрэннага слова не скажа. Дзе не павернешся, усюды іх хваляць. Для мяне гэта вялікая радасць. Выйшлі з такое беднае сям'і. Дзякуючы сацыялістычнаму ладу маглі пайсці вышэй, а то парабкамі былі б, або ў прымакі пайшлі б. Не наракаю ні на Бога, ні на ўладу, ні на што. Як зайду ў краму, усе ў чарзе наракаюць. Ім кепска цяпер у жыцці?!

40 год мы пражылі ўдваіх з мужам, ужо чацвёрты год як я сама, якраз ад Раждзаства. Не магла я да адзінокага жыцця прывыкнуць. Думала, што ашалею, але, дзякуючы Богу і добрым дзецям, даю сабе рады добра, і вось — жыву. Дай Божа ўсім такіх дзяцей, унукаў. Цудоўныя ўнучкі маю, прыгожа спяваюць, сумленныя, добрыя, цудоўныя дзеці. Вось нядаўна прыехалі, прыбралі, усё парабілі ў хаце...

Унучкі разумныя. А можа такі час наступіў, што ўсе дзеці такія разумныя, не ведаю...

Не так цяпер гадуюць, як мы гадавалі, Божа мой, Божа. Карову выдаіш, хутчэй таго малака ў бутэльку, няма ніякага ні парання, ні чаго, вып'е чвэртачку... І хадзілі, ні тыя ружы; я й не ведала, дзе доктар жыве, калі малыя гадаваліся. Цяпер дзяцей рамонкамі пояць, усё па рэцэптах, аж тыя дзеці мохам зялёным паабрастаюць, бледненькія, матавыя. Божа мой...

Няма дрэнных нявестак, дрэнных дзяцей. Няма святых, але добрая парада: няма чаго ўлазіць у іх справы. Я як паслухаю каля крамы, як бабы пачнуць на тыя нявесткі, то аж мяне злосць разносіць. Як так можна! То ж таксама маці гадавала тую тваю нявестку, як ты свайго сына вучыла. Чаго ж яе цяпер тупіць? А найгорш, што яны так перад чужымі людзьмі. Кажуць: ты добрая, бо ты з імі не жывеш. А тая мая, што ў ліцэі працуе, то яна ў мяне проста найлепшая. Як я хворая была, то яна мяне глядзела, ёсці

(Працяг на стар. 11)

ПАТРЭБНАЯ КНІЖКА

Вось яшчэ адзін доказ таго, што зборнікі ўспамінаў сучаснікаў аб выдатных людзях з'яўляюцца адным з найцікавейшых жанраў у літаратуры. Праўда, не заўсёды яны ўдаюцца. Усё залежыць ад таго, ці ёсць цікавыя ўспаміны. Часам мінаюць дзесяцігоддзі, пакуль нешта-такое ўдасца знайсці. Аб каштоўнасці кнігі вырашае наступнае: кім з'яўляюцца гэтыя сучаснікі, ці маюць яны аб чым сказаць чытачу, ці ўмеюць яны гэта рабіць і, можа, самае галоўнае — ці хочуць яны сваімі ўспамінамі дзяліцца шчыра. Выбар, вядома, залежыць ад складальнікаў. У даным выпадку складальнікамі з'яўляюцца праф. Сцяпан Александровіч і дачка Д. Жылуновіча — Галіна. Кніжка аб Д. Жылуновічу — „Успаміны пра Цішку Гартнага" выдадзена ў Мінску выдавецтвам „Мастацкая літаратура" ў 1984 годзе.

Аўтараў успамінаў усяго 26. Назавем толькі некаторых: Аляксандр Чарвякоў, Леў Клейнбарт, Уладзімір Дубоўка, Алесь Гурло і іншыя.

Кніжачка выйшла маленькая ды, згодна з прыказкай, удаленькая. Знаходзім у ёй шмат цікавых і каштоўных інфармацый аб першых гадах БССР. Сярод гэтых інфармацый — яркі вобраз беларускага пісьменніка, выдатнага прафесіянальнага рэвалюцыянера (не па пасадзе, а па характару), цікавага чалавека — Дзмітрыя Жылуновіча. У кнізе менш за ўсё аб ім як аб пісьменніку. Відаць, гэта не выпадкова. Аб гэтым яшчэ будзе — 100-гадовы юбілей не за гарамі (1987 г.).

Д. Жылуновіч нарадзіўся ў Капылі. Яго дзяцінства і юнацтва працякалі там. І Капыль пакінуў у яго жыцці выразны след.

Капыль! Гэта невычэрпная крыніца выдатных людзей Беларусі. Жылуновіч — адзін з першых. З Капыля — Алесь Гурло, Адам Бабарэка, з Капыльскага раёна — Кузьма Чорны ды ці мала яшчэ хто! Усіх не назавеш! Дарэчы толькі сказаць, што праф. С. Александровіч, складальнік кніжкі, таксама ж з Капыля. Капыль — гэта тэма сама па сабе, можна нават сказаць, — загадка. Яна цікавіць і інтрыгуе многіх, але разгадкі яе няма дзе. Відаць, складальнікі ўзялі гэта пад увагу і знайшлі вельмі цікавы выхад. Аб Капылі ў кніжцы мы даведваемся ад Льва Клейнбарта — вядомага даследчыка беларускай літаратуры, самога родам з Капыля. Такім чынам, аб юнацкіх гадах Жылуновіча мы даведваемся непасрэдна ад крытыка, лепш чым хто ведаўшага Жылуновіча і як пісьменніка, і як земляка, ведаючага асяроддзе і даючага нам вобраз і гісторыю Капыля ад 80-х гадоў дзевятнаццатага стагоддзя, а таксама спецыфіку наступных гадоў. Цікава.

Ад яго мы даведваемся што Цішка Гартны, пісьменнік і рэвалюцыянер, свядома становіцца гарбаром, нягледзячы на вельмі

(Працяг на стар. 6)

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

НАРАДЖЭННЕ І КРАХ РАМАНКАВАЙ ІМПЕРЫІ

Дзве наглыя смерці развязалі рукі амбітнаму валынскаму князю Раману Мсціслававічу. Першая з іх — гэта раптоўны скон князя кракаўскага Казіміра Справядлівага ў 1194 г. за вясёлым застоллем, дзе ён „выхіліўшы невялікую чарку, на зямлю ўпаў і памёр", — піша яго сучаснік, польскі храніст Вінцэнт Кадлубак. Да сёння застаецца загадкай, ці падсыпалі яму атруты людзі, падасланыя яго родным братам Мешкам Старым, ці проста ў Казіміра наступіў завал сэрца. Няма сумнення, што гэтая смерць была Раманку валынскаму цяжкім ударам — ён жа ўзгадаваўся на Казіміравым двары і кракаўскі князь доўгія гады ўспамагаў яго лепш, чым родны бацька. Летапісы маўчаць пра Раманкавы перажыванні на вестку аб смерці дзядзькі-дабрадзея, няма таксама звестак, каб ён ездзіў у Кракаў на яго пахаванне, хоць пакойнік асірацціў двух малалеткаў: Лешку (Белага), якому ішоў дванаццаты год, і трохгадовага Конрада (Мазавецкага) і апека дваюраднага брата ім была вельмі патрэбна. Але Раманка ў бядзе іх не пакінуў: калі адразу пасля смерці брата Мешка Стары рушыў на Кракаў, каб пазбавіць пляменнікаў бацькаўшчыны, ён паспяшаўся ім са значнай вайсковай дапамогай. У бітве над рэчкай Мазгавай (на сённяшняй Кялеччыне) „Мешка перамог Рамана і пабіў у яго войску многа русі. Сам жа (Раманка) паранены ўцёк да Казіміравічаў (Лешкі і Конрада) у горад (Кракаў) і адтуль панясла яго дружына ва Уладзімір", — чытаем у летапісе. Паражэнне Раманкавых войск было страшэннае ды і раны ў князя цяжкія.

Аднак звестка пра неспадзяваную смерць роднага брата Усевалада Мсціслававіча, князя белзскага, не толькі ўзняла настрой у Раманкі, але і падняла яго з ложа. Памёр жа ж самы нянавісны яму канкурэнт! Пакуль Усеваладаў сын Аляксандр аплакваў, хаваючы, бацьку і перажымаў па ім княжацкі пасад, Раманка збіраўся ўжо з сіламі і рыхтаваўся займаць Берасцейшчыну і суседняе я ёю Дарагічынскае княства.

Берасцейцы і дарагічынцы кінуліся за дапамогай да сваіх паўночных суседзяў і тыя ім не адмовілі. Такім чынам зноў адрадзіўся разбіты нядаўна Казімірам Справядлівым „паўночны саюз" і яго члены ўдарылі першыя на Раманкавы ўладанні. Мабыць, як заўсёды пагрэбілі Валынь, вывелі адтуль у няволю крыху насельніцтва, спалілі шмат вёсак, разбурылі некалькі меншых крэпасцяў.

Гэтая атака не паслабіла, але яшчэ болей раз'юшыла Раманку. Зімой з 1196 на 1197 г.г. ён рушыў на поўнач усёй моцай свайго аднаўленага войска. Пра гэты паход у Кіеўскім летапісе чытаем: „Тое же зимы ходи Роман Мстиславичь на ятвяги отомьщиваться: бяхуть бо воевали волость его. И тако Роман вниде в землю их, они же не могучи стати противу силе его и бежаша во свои тверди, а Роман пожог волость их и отомьстився, возвратися во своаси". Відаць, перамога не была рашаючай і Яцвягію пакарыць не ўдалося.

(Працяг на стар. 4)

ШЫРЭЙ СУПРАЦЬ ЗЛА

У „Ніве“ ад 7 красавіка 1985 № 15 я прачытаў артыкул Віктара Рудчыка „Зладзеяў не сеюць“ і моцна над ім задумаўся.

Цяпер народ наш стаў абыякавы. Калі каму дзеецца крыўда, „другі праходзіць спакойна бокам і нават не падумае, каб дапамагчы ў бядзе. Народ стаў глухі і сляпы на чужое няшчасце.

І трэба на гэта ўсё цвёрдага пяра. Калі журналіст і таксама карэспандэнт „Нівы“ ўбачаць штосьці дрэннае, не павінны маўчаць. Трэба ўсё запісаць, публічна наклеймаваць усялякае зло. І мы, — карэспандэнты „Нівы“, павінны сур'ёзна змагацца за лепшае жыццё, за парадак у нашых гарадах і вёсках. Выказваць шчыра, што дрэннае дзеецца вакол нас, выяўляць бюракратаў, усіх ахвотнікаў лёгкай нажывы.

Я шчыра ўдзячны Рудчыку за такія артыкулы і лічу, што шырэй трэба ўзнімаць праблематыку г.зв. грамадскай паталогіі, значыць розных хвароб нашага штодзённага жыцця.

М. Лук'янюк

НЕ 20 А 45 ГАДОЎ

Дзядзька Сямён Свентахоўскі зайшоў у рэдакцыю і прынёс дакументы, якія пацвярджаюць, што ён у 1940 годзе разам з іншымі тыневіцкімі мужчынамі сарганізаваў у сяле пажарную дружыну. Сам, маючы закончаны ў Гайнаўцы спецыяльны курс, стаў першым камендантам гэтай дружыны.

Арганізацыйны сход тыневіцкай добраахвотнай пажарнай дружыны адбыўся ў Тыневічах, 12 лістапада 1940 года. У дружыну ўступілі тады: Павел Стасюкевіч, Мікалай Леўчук, Даніла Пятрышык, Сцяпан Ваўрэнюк, Серафім Леўчук, Іван Ваўрэнюк, Мікалай Аўрамюк, Дзмітры Галавачык, Фёдар Садоўскі, Сямён Свентахоўскі, Панцеляймон Франкоўскі, Сцяпан Лук'янюк, Сцяпан Франкоўскі, Аляксей Ваўрэнюк.

З першых тыневіцкіх пажарнікаў засталося ў жывых толькі два чалавекі. Але ўсім пачынальнікам належыцца прызнанне і добрая памяць. І 45 гадоў, якія прайшлі з таго часу факту такога не могуць зацерці.

Тым часам, як сказаў дзядзька Сямён, у студзені 1985 года ў Тыневічах адбылася ўрачыстасць 20-годдзя пажарнай дружыны. Толькі 20-годдзя? Значыць, не быў узяты пад увагу факт сарганізавання і існавання добраахвотнай пажарнай дружыны ў Тыневічах Вялікіх у 1940 годзе? Няясна, чаму не можна пахваліцца такім фактам.

А арганізатары ўрачыстасці нават не запрасілі на яе тых першых, якія клалі пад ідэю добраахвотнага пажарніцтва ў Тыневічах першыя цагліны. Ад такога ўжо проста прыкра робіцца. **(вл)**

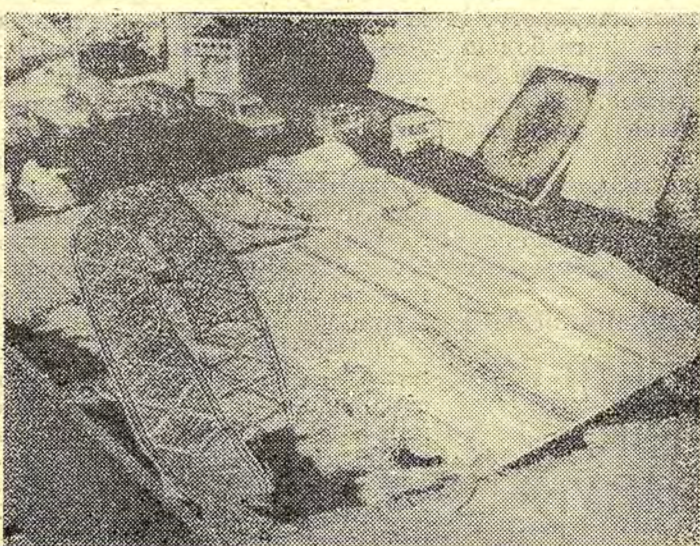
ЦЯПЕР ЧАС НА АДПАВЕДНЫ ВЫБАР

Прачытаў я рэпліку М. Куптэля „Заказваю касеты“. Цікавую і каштоўную прапанову падаў М. Куптэль.

Гэта праўда, што ў цяперашні час рэклама робіць усё, а грошы — робяць грошы. Трэба толькі ўмела правесці мерапрыемства.

З падборкай людзей не павінна быць праблемы. Ёсць яшчэ сярод нас многія, якія называюць сябе (і не толькі называюць) беларусамі. Гэта перадавы актыў БГКТ і авангард „Нівы“. Калі б кожны з нас уключыўся ў папулярызацыю і распаўсюджванне выданняў БГКТ, такіх, як прапануе сябра М. Куптэль, наш фонд пабудовы беларускага музея рос бы ў вачах.

(Працяг на стар. 11)

Вырабы Гродзенскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. З выстаўкі „40 год узаемна выгаднага супрацоўніцтва“ ў Беластоку 21 красавіка — 9 мая 1985 г. Фота М. Гайдука.

Весткі з Беларусі

БІЯЛАГІЧНАЕ ЎГНАЕННЕ

На кончыку нажа могуць змясціцца мільёны карысных бактэрый, здольных улоўліваць з паветра азот і адкладваць яго на каранях агародніных культур. Доследы, якія правялі вучоныя інстытута мікрабіялогіі Акадэміі навук БССР, паказалі, што гэтыя мікраскапічныя істоты, абсалютна бясшкодныя для чалавека і жывёлы, павышаюць ураджайнасць агуркоў, клубніц, памідораў, пладовых дрэў амаль на трэць.

Выпуск біяўгнаенняў азотабактэрыну на аснове торфу ўпершыню ў краіне наладзіў Нясвіжскі завод кармавога біяміцыну. Кілаграмовага цэлафаннага пакета новага ўгнаення дастаткова, каб падкарміць пасевы на адным гектары, затраты ж на яго набыццё не перавышаюць рубля.

ЖЫВІ, КРЫНІЦА

Буйнамаштабная меліярацыя вакол Слаўгарада — аднаго са старажытных гарадоў Беларусі — не закранула тутэйшыя крыніцы. Нават у траскучыя маразы не змаўкае крыштальны звон бурнай крыніцы ў вярхоўях рачулкі Лахвы — прытоку Дняпра. Запасаў вады ў ёй, на думку спецыялістаў, хапіла б для забеспячэння горада з дзесяцітысячным насельніцтвам. Ахоўная грамата на гэтую скарбніцу прыроды ўручана Старынскаму лясніцтву.

Тысячы крыніц служаць не толькі ўпрыгожаннем зон адпачынку, але і незаменнай крыніцай сілкавання малых рэк, працягласць якіх перавышае ў рэспубліцы дваццаць тысяч кіламетраў. Крыніцы, якія не страцілі за стагоддзі сваю жыватворчую сілу, папаўняюць іх водны баланс, ратуюць у спякотнае лета ад абмялення і тым самым падтрымліваюць патрэбны гідралагічны рэжым у прыбярэжных зонах. Менавіта таму вучоныя прапанавалі меліяратарам пры асушэнні балот пакідаць некранутымі як асобныя вадацёкі, так і цэлыя масівы зямель, участкі лесу і балот. Генеральныя схемы комплекснага выкарыстання водных і зямельных рэсурсаў басейнаў Дняпра, Прыпяці і Заходняй Дзвіны былі дапоўнены спецыяльным раздзелам „Ахова прыроды“. Ён і вызначыў асноўныя напрамкі работ на сучасным этапе.

ПЫТАННІ ПА МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ НА ЎСТУПНЫ ЭКЗАМЕН ДЛЯ КАНДЫДАТАЎ НА БЕЛАРУСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ ВАРШАЎСКАГА УНІВЕРСІТЭТА

А. Па беларускай мове:

1. Галосныя і зычныя гукі ў беларускай мове і іх характарыстыка.
2. Аканне і яканне.
3. Прыстаўныя гукі: галосныя і, а; зычныя в, г.
4. Правапіс ў. Пераход в, л, у ў, ў.
5. Дзеканне і цеканне.
6. Падаўжэнне зычных.
7. Правапіс раздзяляльнага і змякчальнага ь і апострафа.
8. Ужыванне вялікай літары.
9. Сінонімы і антонімы.
10. Назоўнік як часціна мовы. Разрады назоўнікаў: агульныя і ўласныя, канкрэтныя і абстрактныя, адушаўлёныя і неадушаўлёныя, рэчыўныя, зборныя.
11. Тыпы скланення назоўнікаў. Склон назоўнікаў.
12. Лік і род назоўнікаў. Адзіночналікавыя і множналікавыя назоўнікі.
13. Прыметнік як часціна мовы. Разрады прыметнікаў: якасныя, адносныя, прыналежныя.
14. Ступені параўнання прыметнікаў.
15. Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў: колькасныя, парадкавыя, зборныя, дробавыя.
16. Займеннік як часціна мовы. Разрады займеннікаў: асабовыя, асабова-ўказальныя, зваротныя, прыналежныя, указальныя, пытальна-адносныя, няпэўныя, адмоўныя.
17. Дзеяслоў як часціна мовы. Спражэнні дзеясловаў.
18. Час, асоба, лад дзеяслова.
19. Прыслоўе як часціна мовы. Ступені параўнання прыслоўяў.
20. Тыпы сказаў: сказ просты і складаны (складаназлучаны і складаназалежны).

Б. Па беларускай літаратуры:

1. Літаратура перыяду Кіеўскай Русі.
2. Характарыстыка літаратуры перыяду Вялікага княства Літоўскага.
3. Беларуская літаратура XIX стагоддзя.
4. Характарыстыка паэмы „Тарас на Парнасе“.
5. Характарыстыка паэмы „Энеіда навыварат“.
6. Жыццё і творчасць В. Д. Марцінкевіча.
7. Паэма В. Д. Марцінкевіча „Гапон“.
8. Характарыстыка драматургіі В. Д Марцінкевіча.
9. Жыццё і публіцыстыка К. Каліноўскага.
10. Жыццё і паэзія Я. Лучыны.
11. Вобраз беларускай вёскі ў паэзіі Ф. Багушэвіча.
12. Характарыстыка беларускай літаратуры перыяду „Нашай нівы“.
13. Жыццё і творчасць М. Багдановіча.
14. Грамадская дзейнасць і творчасць Цёткі.
15. Дакастрычніцкая паэзія Я. Коласа.
16. Дакастрычніцкая проза Я. Коласа.
17. Характарыстыка вядомых вам паэм Я. Купалы.
18. Характарыстыка аднаго з драматычных твораў Я. Купалы.
19. Паслярэвалюцыйная творчасць Я. Коласа.
20. Проза Я. Коласа савецкага перыяду.
21. Характарыстыка беларускай літаратуры савецкага перыяду.
22. Характарыстыка прозы К. Чорнага на прыкладзе вядомых вам твораў пісьменніка.
23. Характарыстыка прозы В. Быкава.
24. Жыццё і творчасць М. Танка.
25. Характарыстыка творчасці аднаго з членаў „Белавежы“.
26. „Ніва“ і яе значэнне ў развіцці літаратуры.
27. Характарыстыка часопісаў: „Маладосць“, „Полымя“, „Літаратура і мастацтва“.

(Працяг са стар. 3)

НАРАДЖЭННЕ І КРАХ РАМАНКАВАЙ ІМПЕРЫІ

затое, мабыць, Раманка захапіў тады Берасцейскае, Дарагічынскае і Гарадзенскае княствы. Што ж, гэтыя землі ў тадышніх палітычных абставінах аказаліся бездапаможнымі. Магчыма, што Аляксандр белзскі, умацаваўшыся на княжацкім пасадзе, спрабаваў нешта рабіць, каб утрымаць пад сваёй уладай тое, што дасталася яму ў спадчыне па бацьку, у тым таксама і ратаваць Берасцейшчыну, але безвынікова.

Гэта не былі часы Аляксандравы. Гэта настала эпоха Раманкава, „які шукаў усялякіх спосабаў, каб узвысіцца, і не зважаў на ніякія іншыя: ні на сваяцтва, ні на пашану“, — піша пра яго ў „Истории государства российского“ М. Карамзін — заўзяты ўсхваліцель рускага самадзяржаўя.

Раманка дзеля палітычных выгад прагнаў да бацькоў сваю жонку і ажаніўся з іншай. Пры польскай дапамозе здабыў у 1199 г. Галіцкае княства і надзвычай крывава расправіўся з галіцкімі баярамі і іншымі сваімі праціўнікамі: закопваў іх жыўцом, чвартаваў, выдумваў нечуваныя (нават для сярэднявечча!) здзекі і катаванні. Дзікім тэрорам не толькі адпомсціў за няўдачлівае сваё панаванне ў Галічы ў 1188 г., але і пацыфікаваў усю Галіччыну, незвычайнай жорсткасцю ўмацаваў у ёй сваю ўладу.

У выніку пад уладай Раманкі апынулася аграмадная тэрыторыя ад Нёмана і Бебжы на поўначы да Карпацкіх гор на поўдні. Іншыя князі, баючыся за свае ўладанні і галовы, ды апантаныя зайздрасцю такога незвычайнага ўзвышэння Раманкі спрабавалі наладзіць супольную „карную экспедыцыю“ супраць яго. Аднак ён выперадзіў іх. Сабраў магутнае войска (у ім, несумненна, былі таксама воі з нядаўна занятых Берасцейшчыны, Дарагічыншчыны і Гарадзеншчыны) і няспадзявана ўварваўся на Кіеўшчыну: Кіеў без бою адчыніў яму вароты, за прыкладам сталіцы пайшлі іншыя гарады і цвердзі. Прагнаўшы з кіеўскага вялікакняжацкага пасаду свайго былога цесця Рурыка, Раманка сам сябе аб'явіў вялікім князем кіеўскім, але пасаднікам Кіеву паставіў свайго дваюраднага брата Інгвара, князя луцкага. Затым па просьбе візантыйскага імператара Аляксея Камніна III рушыў у палавецкія стэпы, каб такім ударам у тыл адцягнуць палавецкія войскі, якія набліжаліся да Канстанцінопаля. У арэоле славы пераможцы і імем „Самодержца всея Руси“ вярнуўся ў Галіч.

Аднак спачываць на лаўрах яму не давялося. Хоць военачальнікам ён быў удалым, але дыпламатам і палітыкам не надта высокага ўзлёту. Неўзабаве вакол Раманкавай імперыі ўзнікла і пачала хутка ўзмацняцца вялікая варожая ёй кааліцыя, у якую ўваходзілі ягоны былы цесць і вялікі князь кіеўскі Рурык, чарнігаўскі, белзскі і іншыя меншыя князі, нядаўна разгромленыя полаўцы, зацікаўленыя паслабленнем улады Раманкі літоўскія кунігасы. Да гэтай жа кааліцыі далучыўся таксама малады кракаўскі князь Лешка Белы, якога княскі пасад усяго некалькі год таму вялікімі ахвярамі свайго войска

Помнікі культуры

ГРОДЗІСК

Гісторыя назвы. У манаграфіі аб Падляшшы назву гэтую сустракаем пад 1580 г. У 1676 г. Гродзіск выступае як вёска і як назва панскай сялібы, у 1794 г. — як мястэчка, у 1880 г. — вёска з фальваркам. Пасля I сусветнай вайны ў спісках бачым яго як вёску і фальварак або паселішча. У інфарматары гаворыцца: „Гродзіск — гэта вялікая вёска з раннесярэдневяковым гарадзішчам у палацовым парку“.

Паходжанне назвы. У „Геаграфічным слоўніку“ тэрмін „градзіска“ выступае часта. Абазначае ён мясцовасць, дзе быў або яшчэ ёсць абаронны вал, за якім акалічнае насельніцтва шукала сховішча ў час варожых нашэсцяў. Градзіска — малая абаронная крэпасць, насыпаная з зямлі, у адрозненне ад гарадзішча („гроду“) — вялікай і мацнейшай крэпасці. Людзі сяліліся каля гарадзішчаў, бо тут было больш бяспечна. І так выраслі першыя гарады, напр. Драгічын, Мельнік, Сураж, Бранск, Бельск.

Археалагічны матэрыял даюць „горкі“ — узвышшы ў ваколіцы вёскі Макаркі (XI-XIII ст.). Раскопкі вяліся на могільніку ў Чорнай Вялікай і Чорнай Царкоўнай (XII-XIII ст.).

Археалагічныя сляды ў цяперашнім Градзіску знаходзім у цэнтры вёскі — гэта рэшткі крэпасці з XI-XIII ст., г.зн. з перыяду, калі суседні Драгічын быў у росквіце. Захавалася частка зямельнага насыпу. Ёсць сляды старога валу з камення і зямлі, рэшткі магіл, бронзавыя і каменныя прадметы.

Гродзіск, Градзіска ці рускае „Городиско“ — гэта назвы не выпадковыя. У 80-х гадах там былі фальварчныя будынкі. Са знешніх умацаванняў захавалася заходняя частка валу. Уздоўж шашы, якая ідзе праз паселішча, цягнецца цяпер невысокі насып — гэта відавочныя сляды абароннага валу.

Гісторыя царквы ў Градзіску. Узнікненне першай царквы і праваслаўнага прыхода ў Градзіску наступіла ў XIII-XIV ст. У старажытных гарадзішчах як Драгічын, Мельнік, Бельск, дзе былі замкі, побач будавалі цэркбы Багародзіцы. Градзіская царква гэтак сама называлася, а прыхадское свята Багародзіцы святкуецца ў Градзіску і сёння. Найдаўнейшыя дадзеныя аб градзіскім прыходзе маем з часоў, калі амаль усе праваслаўныя прыходы на тэрыторыі цяперашняй Беласточчыны былі далучаны да уніі. Захаваліся запісы з трох візітацый цэркваў з гадоў 1727, 1757, 1789. Захавалася таксама метрыкальная кніга з 1756 г. аб хрышчэннях.

Разглядаючы метрыкальныя запісы ў кнізе хрышчэнняў з 1767-1776 г.г. можам сцвердзіць, што прыход у Градзіску ўзнік надоўга перад брэсцкай уніяй у 1569 г. У XVIII ст. уніяцкае духавенства апекавалася веруючымі заходняга (лацінскага) абраду ў мясцовасцях, несумненна шляхецкіх. На пачатку XIX ст. абсяг прыходаў пачынае завужвацца да мясцовасцяў з веравызнаннем выключна уніяцкім. У 1839 г. уніятаў вярнулі ў праваслаўе. На тэрыторыі градзіскага прыхода ў 1858 г. была пастаўлена могільнікавая царква ў вёсцы Чорная Вялікая. Дагэтуляшні храм Багародзіцы быў драўляны. Прыхаджане прыступілі таксама да пабудовы ў Градзіску мураванай вялікай царквы са званіцай св. Мікалая, якую пасвяцілі 22.10.1891 г. Навокал паставілі цагляны паркан.

Пачатак першай сусветнай вайны прынёс змены. У 1923 г. пры драўлянай царкве Багародзіцы была створана рымакаталіцкая парафія. Праваслаўныя згуртаваліся ля царквы св. Мікалая як філіяльнага храма прыхода ў Чорнай Царкоўнай. Праваслаўны прыход у Градзіску быў узноўлены толькі ў 1940 годзе.

Пасля заканчэння другой сусветнай вайны паявіліся цяжкасці ў духоўнай працы ў Градзіску. Не было парафіяльнага дома і зямельнага надзелу. Потым адзін з прыхаджан падараваў царкве кавалак зямлі, на якой пабудавалі парафіяльны дом разам з гаспадарчымі будынкамі. У гадах 1970-80 быў праведзены капітальны рамонт царквы і ўпарадкавана ўся прыцаркоўная плошча.

Літаратура: Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, 1982, nr 3—4, s. 23—55.

Р. С.

(Працяг са стар. 4)

Неабходна, каб у дапамогу ГП уключыліся паасобныя дзеячы і калектывы. Толькі такім чынам зможам дасягнуць мэты. Усё прадказвае, што якраз зараз ёсць адпаведны грунт, каб нашае зерне пачало пускаць парасткі.

Апошнія грамадска-палітычныя перамены ў нашай краіне схілілі беларускую меншасць да многіх рэфлексій. Кожны з нас павінен зрабіць цяпер адпаведны вывад. А вывад просты — зберагчы свой самы каштоўны скарб: культуру і традыцыю нашых бацькоў і дзядоў, а перад усім радаслоўе беларуса.

Ул. Сідарук

і ўласнымі цяжкімі ранамі ў бітве над Мазгавай абараніў той жа Раманка! Адкуль такая перамена ў Кракаве? Мабыць, на Вавелі вельмі крыва глядзелі на рост Раманкавай магутнасці, асабліва на захоп ім Дарагічынскага і Берасцейскага княстваў, якія пры Казіміры Справядлівым знаходзіліся пад моцным уплывам Кракава. Немалую ролю ў настаўленні Лешкі супраць Раманкі адыграў таксама Аляксандр белзскі, які адзначаўся як выдатны дыпламат і якога маленечкае княства ў любы момант магло быць захоплена магутным дзядзькам.

Першы ўдар па Раманку прыйшоўся з поўдня: былы цесць Рурык разам з князем чарнігаўскім пры дапамозе полаўцаў у 1203 г. здабылі Кіеў, прагналі Раманкавага стаўленніка Інгвара, а полаўцы дашчэнту абрабавалі старажытную сталіцу і вывелі аграмадную колькасць кіеўлян у няволю. Раманка кінуўся „отомщиваться“: разбіў полаўцаў і затым схапіў былых цесця, цешчу, колішнюю сваю жонку і загадаў пастрыгчы іх у манахі, а былых сваіх швагроў закаваў у ланцугі, вывеў у Галіч і замкнуў у вежы.

Амаль не перадыхнуўшы, пайшоў князь галіцка-валынскі на поўнач, бо ў тым часе літоўцы з яцвягамі напалі на яго ўладанні „и добычи велия поимали“. Паход быў удалы. Раманка, як кажа адна з летапісных легендаў, набраў вялікага палону і пагнаў яго на цяжкія работы. Загадаў палонных літоўцаў і яцвягаў закаваць у плугі і выдзіраць імі карэнні на навінах. Калі адзін літовец навучыўся размаўляць па-руску, убачыўшы аднойчы князя, крыкнуў яму: „Рамане, Рамане, ліхім жывеш, што ліцвіном арэш!“

Забяспечыўшы свае ўладанні ад паўночных суседзяў, Раманка рушыў супраць князя кракаўскага Лешкі Белага, выкарыстаўшы для гэтага яго барацьбу з Уладзіславам — сынам былога Раманкавага ворага Мешкі Старога. У бітве каля Завіхоста над Віслай перамаглі войскі Лешкі Белага, загінуў Раманка і мноства яго вояў. Адбылося гэта роўна 780 год таму назад — 19 чэрвеня 1205 года.

Пагібель Раманкі абазначала поўны развал яго імперыі. Рурык скінуў манашаскую расу, сабраў войска і рушыў у Галічыну, здабываючы гарады і набліжаючыся да самога Галіча, але яго ўжо заняў кароль вянгерскі Андрэй. Аляксандр белзскі з адабрэння Лешкі Белага вярнуў сабе Берасцейшчыну, заняў Валынскае княства і сеў княжыць у яго сталіцы Уладзіміры, Лешка Белы тады, мабыць, падпарадкаваў сабе Дарагічынскае княства, князі пінскія вярнулі сабе колішнія свае землі на чале з Чартарыйскім і г.д. — словам пасля Раманкавай імперыі не засталося і следу.

Удава Раманкава разам з двума сынамі-сіратамі — чатырохгадовым Данілам і двухгадовым Васількам уцяклі шукаць прытулку ў Польшчы і ў Венгрыі.

Пасля смерці Раманкі землі Гарадзенскага, Берасцейскага і Дарагічынскага княстваў зноў узмоцнілі сувязі са сваімі паўночнымі суседзямі — Літвой і Яцвягіяй — і такім чынам пачаў адраджацца ранейшы „паўночны саюз“. Садзейнічаў гэтаму князь Аляксандр белзскі, які на паўночнай частцы Раманкавай імперыі пачаў будаваць сваю дзяржаву з уласнай палітыкай, далёка не ва ўсім згоднай з імкненнямі кракаўскага князя і іншых суседзяў. Але гэта ўжо іншыя часы і іншыя справы, пра якія ў наступным адрэзку.

Мікалай Гайдук

ВЫЙГРАЛА

Калі муж з жонкай хоча добра жыць, то ён не павінен ашукваць. Гэты парадокс з'яўляецца шчытом, які бароніць бездапаможнага мужчыну перад не заўсёды лагічнай логікай жанчыны. Ашуканства дае яму магчымасць суіснавання з самаўпэўненай, упартай, „беспамылковай“ жанчынай, якая „ведае“, што яна ўсё лепш зробіць, лепш аформіць кожную справу і нават лепш зварыць ежу. Гэта такая самая праўда, як тое, што вош кашляе. Ёй і ў голаў ніколі не прыйдзе, што можа стацца ахвярай мужчынскага розуму. Яна аж просіцца, каб мужчына стаў ашуканцам. І ён такім становіцца, хоць не па сваёй волі.

Вось, па-суседску шлюбная пара, якой ужо далёка за пяцьдзесят. А пажаніліся яны зусім маладымі: ён не ўмеў кашулі мыць, а яна — яешню спячы. Але пакупкі для харчавання ён рабіў, бо яго мілая саромілася ўзяць у рукі кошык, або ісці з сеткай па пасёлку, каб, барані Божа, яшчэ хтосьці ўбачыў, што яе муж у краму паслаў? Ён, у сваю чаргу, любіў і любіць хадзіць у спажывецкія крамы, ды і хоча быць ва ўсім жонцы прыдатны, бо яе любіць.

Аднойчы здарылася, што ў спажывецкай краме не было тлустага малака. Ну, то ён купіў худое. Жонка давай яго лаяць. Што ён корміць яе „нейкай адцэджанай вадой“.

— Дарагая, гэта ж першы раз у жыцці так здарылася і калі не хочаш такога малака, дык сёння з'еш нешта іншае, — прасіўся муж.

Але яна і слухаць не хацела і, каб яго дабіць, схапіла бутэльку, ды й перахіліла ў ракавіну.

Знявагу ён перахварэў, але ў думцы абяцаў помсту, якую ажыццяўляе ўжо дзесяткі гадоў. Менавіта, дзесяткі гадоў купляе худое малако, прыкрывае бутэльку капселем ад тлустага малака і корміць ім жонку. Мала таго: вылівае малако з бутэлькі ў гаршчок для кіпячэння, палошча бутэльку халоднай вадой і бухае таксама ў гаршчок, і тою баўтухаю залівае зацірку, якую варыць на вадзе, локшыны, якіх да канца не адцэджвае, ды кашу. Жонка ўсё тое з'ядае з раскошай, ды цешыцца, што раз і назаўсёды навучыла дурня, якім малаком мае яе карміць, каб мела прыгожыя зубы і гладзенькую скуру на сваіх кругленькіх шчочках.

Калісьці, успомніўшы той няшчасны інцыдэнт, шмат гадоў таму назад ён спытаў:

— Скажы, дарагая, ці я не заслужыў на давер адносна малака?

— Так, дарагі, — адказала жонка. — Хвалюе мяне твая дабразычлівасць і ахвота служыць мне, але скажы сам, ці ж не лепш есці паўнавартаснае і смачнае малако?

— Ага, — сказаў муж і пачаў падлічваць даходы з розніцы цаны паміж худым і тлустым малаком.

Розніца ў цане выйшла малая, як і ў малацэ, але радасці было многа, што дагадзіў жонцы.

Васіль Петручук

(Працяг са стар. 3)

ПАТРЭБНАЯ КНІЖКА

цяжкія ўмовы іх працы. Бо гарбары ў маштабе Капыля (ды і не толькі — усёй Беларусі) былі тады адным з вядучых атрадаў рабочага класа. Гэта значыць, пісьменнік зрабіў так, як Варынскі і многія іншыя рэвалюцыянеры. Дзякуючы Клейнбарту мы атрымліваем больш канкрэтны вобраз пісьменніка-дзеяча-марксіста і адначасова першага беларускага адраджэнца Капыля.

З іншых успамінаў як на далоні перад намі вырастае вобраз Жылуновіча, які ўсю сваю энергію аддае толькі-толькі нараджаючайся Савецкай Беларусі, як ён становіцца выдатным дзяржаўным дзеячом, выдаўцам, рэдактарам, як цягне за сабой іншых. Такім мала хто яго ведае да гэтага часу. Ведаем яго хутчэй за ўсё як пісьменніка, але, відаць, складальнікі спецыяльна падабралі аўтараў, якія больш за ўсё цанілі ў Жылуновічы рэвалюцыянера і дзяржаўнага дзеяча.

Вось як пачаў свае ўспаміны аб ім з 1928 года Аляксандр Чарвякоў, стараста Беларусі, старшыня ЦВК БССР: „Пачаўшы ў 1908 годзе друкавацца ў „Нашай ніве“, Цішка Гартны знайшоў, як сам кажа ў аўтабіяграфіі, свой шлях: яго „захапіла цалкам ідэя адраджэння Беларусі“. Таму яго можна залічыць да плеяды „нашаніўскіх адраджэнцаў“ або тых удзельнікаў ды кіраўнікоў нацыянальна-рэвалюцыйнага беларускага руху, што ідэалам сваёй рэвалюцыйнай працы і змагання лічылі дзяржаўнае адраджэнне Беларусі“.

Актыўнае грамадскае жыццё і дзяржаўная дзейнасць Цішкі Гартнага — гэта жывы адрэзак гісторыі, пачатак пачаткаў Савецкай Беларусі. Тым больш для нас цікавы, што ён сам прымае ўдзел, актыўны ўдзел, у такіх малавядомых падзеях, як нарада ў Леніна (стар. 79), праца ў Белнацкоме (амаль зусім невядомая старонка гісторыі), выдавецкая праца ў першыя гады за граніцай і ў Беларусі і г.д.

Найбольш яркімі старонкамі яго жыцця ў кнізе атрымаліся гады першага дзесяцігоддзя савецкай улады. І сам ён паўстае перад намі ў яркіх колерах. Але наступныя гады гінуць, як у імгле. Вельмі шкада

Я схільна меркаваць, што здарылася гэта таму, што не знайшлося больш удаеых аўтараў. Мне здаецца, што складальнікі не павінны былі застацца поўнасцю залежнымі ад іх. Каб у кніжцы аказаліся каментарыі (больш ці менш шырокія, з паданнем даты падзеі), яна стала б каштоўнай крыніцай вельмі важных гістарычных падзей, і гісторыя таго часу ажыла б перад намі ў больш канкрэтнай форме.

Аляксандра Бергман

БЕЛАРУСКІЯ ПРЫКАЗКІ

Адзін біты дзесяцярых нябітых варты.

Больш рабі, а менш гавары.

Век зжыў, а розуму не нажыў.

Галава чалавекам камандуе.

Добра вучыць паслушнага.

Інтэрнат для невідушчых. Вельмі чыстыя, светлыя пакоі. У адным засталі мы Данусю Красуцкую — сімпатычную і як усе тут, радасную дзяўчыну. На працу пойдзе на другую змену, будзе рабіць шчоткі, а цяпер паказвае нам, як жыве. Дануся — грамадскі дзеяч, член рады спулдзельні і член самаўпраўлення інтэрнату.

МОЦНЫЯ ДУХАМ

З вуліцы Добрай уваходзім на абгароджаную абшырную тэрыторыю Спулдзельні невідушчых (невідомых). Мы дамовіліся з віцэ-прэзасам спулдзельні па справах рэабілітацыі Янам Канецка.

Па прасторнай лесвіцы ўваходзім на паверх. Усюды так чыста, свежа! Парцье і іншыя, да каго звяртаемся, прыемна ветлівыя, усміхаюцца — рады нашаму візіту. Крыху потым сцвярджаем, што рады будуць чытаць наш фотарэпартаж у „Ніве“.

І так ад пачатку апынуліся мы ў атмасферы нармальнага рабочага дня 750 працоўных чалавек Спулдзельні невідушчых у Беластоку, з якіх 413 — невідушчыя І і ІІ групы, іншыя — гэта паўнаспраўныя людзі і працуюць у галінах, дзе вымагаецца поўнае здароўе, як напр. у транспарце.

У аддзяленні, дзе робяцца шчоткі. Стаіць у цёмных акулярах віцэ-прэзас Ян Канецка, які быў нашым праваднікам.

Мы прыйшлі да гэтых 413, бо Беластоцкая спулдзельня — адзіная такая на Беласточчыне. Яна дае працу і шанцы паўнацэннага жыцця гэтым людзям, дае апеку і прытулак, магчымасць індывідуальнага развіцця і ўдзелу ў грамадскай і культурнай дзейнасці.

Гэтыя людзі імпануюць! Ад іх б'е магутная маральная сіла, радасць і аптымізм.

Трэба перажыць размову з Янам Канецка (таксама невідушчым), каб адчуць, які ты сам слабы і бездапаможны.

Ад гэтых людзей, на якіх мы часта глядзім са спачуваннем, можна павучыцца стойкасці, незалежнасці і нялёгкага ўмення як з годнасцю жыць і працаваць. „Трэба не паддавацца“ — вось іх дэвіз.

А віцэ-прэзас Канецка мне ў адказ, так звычайна, паясняе: „А мы здзіўляемся, што людзі дзівуюцца, гледзячы на нас. Чалавек нармальны закрые твар рукамі, ступіць пару крокаў і пытае: куды я так зайду? Я яму адказваю: пэўна, што нікуды, бо не ўмееш — трэба навучыцца“.

І вучацца. Многа і ўсяму. Маладыя вучацца найперш у спецыяльных школах, дзе чытаюць і пішуць па Брайлю. Таксама чытаюць кніжкі, запісаныя на магнітафонныя стужкі.

Маладзенькая Аня Стахурская пасля заканчэння культурна-асветнага студыюма пры Ваяводскім доме культуры ўжо 2 гады працуе ў спулдзельні і займаецца якраз культурна-асветнай працай, якая мае тут велізарнае значэнне як элемент рэабілітацыі інвалідаў. Бібліятэка, тэатральны калектыў, дыскусіі, сустрэчы, спорт — усе формы прыцягваюць людзей і ствараюць магчымасці быць творчымі.

Паказвае нам Аня спецыяльную паперу для пісання па Брайлю, на якой члены тэатральнага калектыву хутка запісваюць падыктаванае ёю — кожны сваю ролю.

У насценгазеце, на каляровых здымках: спевакі і акцёры пасвяточнаму, м. інш., бачым нашу мілую знаёмую Галінку

ПАРТЫЗАНСКІЯ СЦЕЖКІ

ТРЭБА ЗМАГАЦЦА

Гэтае рашэнне нясмела прабівалася ў іх свядомасць. Нараджалася яно болей з патрэбы сэрца, са шчырага жадання, чымсьці з разумовай калькуляцыі.

Самым старшым па ўзросту і па вопыту ў падпольнай дзейнасці быў сярод іх, несумненна, ранейшы член Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі — Ян Цярэшка, жыхар вёскі Грыбаўцы. Мала ў чым уступалі яму Сцяпан Кандрусік, званы Капітанчыкам і Канстанцін Карповіч — абодва з Гарадка, хаця Косцік Карповіч выводзіўся таксама з Грыбаўцаў, але пайшоў у чыгуначнікі, ажаніўся з гарадоцкай дзяўчынай і там жа стаў жыць.

У гэтай жа групе знаходзіліся таксама крыху маладшыя людзі, найчасцей даўнейшыя камсамольцы, або проста жыццёвыя непаседы, якіх цягнула да невядомага, як начных матылькоў да агню. Народная памяць захавала прозвішчы Сярожкі Ігнацюка, Лазара Навіцкага, Валодзькі Абрамовіча.

Што ж яны маглі зрабіць, якую шкоду ўчыніць гэтакаму вялікаму захопніку? Кожнага з іх і прыхлопнуць можна было вельмі лёгка, як звычайнага камара. Калі, аднак, хмара камароў навісне над чалавекам, тады пачынаецца сапраўдная бяда. Такімі камарамі сярод акупацыйнай ночы явяцца мне гэтыя беларускія хлопцы з Гарадка і падгарадоцкіх вёсак: Скраблякоў, Страшава, Меляшкоў, Грыбаўцаў, Дзернякова.

Спачатку рашылі яны заняцца зброяй, якую пакінула ўцякаючая з беластоцкага катла Чырвоная Армія. Валялася яе ўсюды мноства па карчах і палях, у прышасейнай паласе.

Сёння ўжо цяжка сказаць, хто першы падказаў гэтую ідэю. А можа нарадзілася яна зусім стыхійна тады, калі кожны з іх сустракаў пад нагамі вінтоўкі, гранаты і рознага роду кулі. Вядома толькі, што дзеля гэтага, каб абмеркаваць справу, склікалі яны спецыяльны сход на хутары ў Грыбаўцах. Замкнуліся ў гумне і пад паскоранае біццё сэрца, у атмасферы хвалюючай таемнасці, вялі гэтую сваю першую падпольную сходку ва ўмовах гітлераўскага рэжыму.

Каб быў састаўлены пратакол з гэтага сходу, каб захаваўся ён да нашага часу, то, несумненна, быў бы ён цяпер важным дакументам, які адлюстроўваў бы нараджэнне народнага антыфашысцкага руху. На жаль, такога пратакола няма і быць не магло, бо ніхто тады яго не састаўляў і толькі няўстойлівая памяць нешматлікіх перажыўшых удзельнікаў той першай канспірацыйнай сустрэчы данесла да нас гэты сапраўдны гістарычны факт.

Група не мела свайго пастаяннага правадыра. Проста, сустрэліся сябры і знаёмыя, якіх яднала супольнае жаданне, каб нешта рабіць, каб змагацца, хаця вельмі цяжка было разлічваць на нейкі рашучы поспех у гэтым змаганні. Найбольш ахвотна і найбольш даверліва слухалі яны

Сельвяструк з Тыневіч В., якая жыве тут у інтэрнаце і працуе ў аддзяленні, дзе робяць яны рознакаляровыя шчоткі хатняга прызначэння, якія так ахвотна купляем у крамах. Галя, як і іншыя яе сяброўкі і сябры, — усебакова развітая і здольная — яна спявае, выступае ў тэатры, вяжа на прутках складаныя ўзоры і любіць самастойна аўтобусам прыязджаць у родную хату, да братоў, мамы і сардэчнай бабулі, якая на старыя гады таксама занябачыла.

Вядомы прыклады невідушчых людзей, у якіх выступае фенаменальны музычны слых. Нам у спулдзельні гэта пацвердзілі: свет гукаў вельмі багаты. І гэта іх свет. Яны чуюць і адчуваюць шмат разоў больш, чым іншыя. Таму такая ўражлівасць на гукі і на словы, бо любяць тут спяваць і ездзіць на экскурсіі, вельмі хочуць прымаць удзел у тэатральных пастаноўках і выяўляюць свае вялікія здольнасці.

Тэатральны калектыў Беластоцкай спулдзельні невідушчых выступаў у многіх гарадах, на многіх конкурсах. Сам слаўны Семён запрашаў іх у сваю „Прахоўню" ў Варшаву, на выступленне. І па тэлевізіі выступалі разам з найбольшымі зоркамі экрана.

Са спорту пададзім такі прыклад: спартсмен спулдзельчай каманды па лёгкай атлетыцы прыняў удзел у міжнародных спаборніцтвах у Галандыі вясной 1984 г., а ўвосень таго ж года пабываў у Італіі.

А цяпер пару слоў аб вытворчасці рук гэтых людзей. Спулдзельня выпускае каля 200 відаў розных вырабаў (шчоткі, тартоўніцы, трубкі, бляшкі, трапачкі, засаўкі, карнізы, жабкі розныя, фотакасеты і г.д.). Вартасць прадукцыі іх за 1984 г. — 401.600 тысяч зл., у плане на 1985 г. зрабіць на 30 млн. больш.

Калі, чытач, будзеш купляць, асабліва ў прамыслова-гаспадарчых крамах, розныя рэчы, ведай, што іх зрабілі людзі, якія не бачаць, але якія больш чуюць. А можа і больш бачаць?..

Вера Леўчук

Фота Я. Чэрнякевіч

Гэтая мілая жанчына — Антаніна Сяменьчук (цяжка паверыць, што яна не бачыць) хутка і беспамылкова выконвае на машыне касеты для фотаапаратаў.

Адведалі мы бібліятэку — кнігі ў касетах. Адна кніжка бывае ў пяці і больш касетах, на 23, нават 38 гадзін слухання. Бібліятэка Беластоцкай спулдзельні невідушчых мае гэтакіх кніжак тысячу. На здымку: „Як падабалася кніжка?" — Анна Стахурская вядзе бібліятэку для невідушчых. Чытач Рышард Фэрэнц прынёс „прачытаную" кнігу і раіцца, што ўзяць яшчэ.

Янука Цярэшку. Гэта хіба ён першы загаварыў аб чырвонаармейскай зброі, што варта яе падабраць і захаваць, пакуль лясоў і палёў не ачысцілі самі акупанты.

— Я думаю так, — далучыўся да яго Капітанчык, — хай кожны з нас збірае ў лесе ўсё, што трапіць яму ў рукі і хай кожны абсталюе сабе надзейнае сховішча, непрыкметнае для непажаданых вачэй.

— Ну і добра было б, — працягваў свае вывады Янук Цярэшка, — каб неяк забяспечыць ад іржы, асабліва розныя самастрэлы і хуткастрэлы. Найлепш гэта зрабіць пакулем, намочаным у машынным масле.

Ніхто з іх яшчэ не ведаў, калі і дзеля чаго спатрэбіцца гэтая зброя, але ўсе яны ўзяліся за справу вельмі ахвотна. Знайшліся толавыя шашкі, якія менш асвядомленыя сяляне ўспрымалі за кускі мыла. Траплялiся рознага тыпу наганы і рэвальверы, шмат было вінтовак. Знайшлі некалькі кулямётаў і поўныя скрынкі шмат якой амуніцыі.

Некалькі дзён пазней, сапраўды, акупацыйная ўлада наладзіла планавую ачыстку падначаленай ёй тэрыторыі ад пакінутай зброі. Па лясах і палях прайшлі два стралковыя ланцугі нямецкіх салдат, якія сістэматычна, з уласцівай ім германскай дакладнасцю, прачэсвалі ўсё наваколле, збіраючы ўсялякую рухомую ваенную маёмасць і заадно ачышчаючы лясы ад адзінокіх савецкіх салдат і малых груп, якія адарваліся ад сваіх воінскіх часцей і шукалі падтрымкі ў мясцовых сялян.

У пачатковым перыядзе акупацыі была гэта яшчэ адна дзялянка для праяўлення актыўнасці гэтых людзей, якім сэрцы падказвалі патрэбу змагання з ворагам.

Яшчэ пры панскай Польшчы нейкі мясцовы немец (было іх даволі многа ў Гарадку і Міхалове), па прозвішчу Шмідт, абсталяваў у лесе за станцыяй Валілы своеасаблівы курорт, які складаўся з некалькіх дачаў-асабнякоў. Прымаў у іх „летнікаў", якія прыязджалі сюды на адпачынак.

Чырвонаармейскае камандаванне ў гэтым Шмідтавым куророрце абсталявала свой ваенны гарадок, дзе праходзілі паскораную вучобу будучыя камандзіры Чырвонай Арміі. У часе гітлераўскай агрэсіі неяк так склалася, што гэтыя курсанты не змаглі адступіць і групамі блукалі па наваколлі. Калі надакучыў голад, калі патрацілі надзею на хуткае вяртанне сваіх, яны прыгадалі аб мясцовых сябрах, з якімі ў мірны час часта наладжвалі супольныя гульні, запрашалі ў сваё гарнізоннае кіно. Цяпер яны, савецкія афіцэры, прасілі дапамогі ў сялян.

І зноў з вуснаў у вусны пайшлі ўказанні і парады, што трэба рабіць, каб дапамагчы гэтым людзям. Колькі можна было, колькі ўдалося, столькі размеркавалі іх па хатах, у паасобных, болей давераных сялян, якія згадзіліся ўзяць на паруку гэтых былых савецкіх камандзіраў і запісалі іх ва ўласныя сем'і.

Прыпісных „бацькоў" не ўсім хапіла, бо не кожны селянін адважыўся ўзяць савецкага афі-

(Працяг на стар. 8)

(Працяг са стар. 2)

ПАДЗЕННЕ МЕТЭОРА

Сапраўды, ён бліснуў яркім бляскам на небасхіле гісторыі і патух, як метэор. Але ж сам прафесар медыцыны Хрысціян Бернард ніяк не можа змірыцца з гэтым. Ён і зараз упарта не хоча парываць са сваім такім кароткім і знакамітым мінулым, усяляк чапляецца да яго, імкнучыся выкарыстаць у сваёй далейшай дзейнасці.

Зараз Хрысціян Бернард пасяліўся ў Грэцыі, на невялікім востраве ў Эгейскім моры і пачаў ствараць там так званы „Міжнародны інстытут прафілактычнай медыцыны". Яго сяліба мае выгляд даволі сціплага пасёлка, у якім, аднак, растуць сучасныя будоўлі гарадскога тыпу. Ужо зараз будучы інстытут наведваюць шматлікія цікаўныя эксцэнтрычныя турысты. І што яны там бачаць? Проста розныя па апошняму слову тэхнікі абсталяваныя душавыя, ванны, сауны і спартзалы. Апрача ўсяго гэтага, там пабудавана і шыкоўная зала для пасяджэнняў на прэстыжную думку гаспадара, для правядзення медыцынскіх кангрэсаў, сімпозіумаў і з'ездаў. Прафесар не страчвае надзею на тое, што яму яшчэ давядзецца сустракацца з найвядомымі эскулапамі свету, на роўных меці справу са свяцiламі навукі. У цэлым задачу перад сваім інстытутам ён ставіць такую: не толькі папярэджваць розныя захворванні, а і перш за ўсё пошук метадаў, якія дапамаглі б пацыентам на доўгія гады захоўваць добрую форму і маладжавасць, фізічную і псіхічную бадзёрасць. Хрысціян Бернард не хавае, што яго лячэнне будзе каштаваць дорага. Ды гэта ўмова толькі больш распальвае азарт мільянераў, многія з якіх ужо ўнеслі ў шматабяцаючае пачынанне вядомага прафесара свой шчодры і важкі аванс. Сярод пацыентаў Хрысціяна Бернарда ёсць сусветныя знакамітасці, і нават некалькі асоб — прадстаўнікоў каралеўскіх сямействаў.

Цікавая і такая дэталь. Прафесару Бернарду мала паказалася сваёй былой славы для рэкламы новага прадпрыемства, дык ён вырашыў яшчэ выкарыстаць з той жа мэтай і чужое выдатнае імя. У сваіх праспектах аб будучым інстытута прафілактычнай медыцыны ён разпораз напамінае, што гэты востраў пад інстытут выбраны ім не выпадкова: іменна тут больш як два тысячагоддзі таму назад нарадзіўся адзін з першых заснавальнікаў медыцыны на зямным шары — вечна незабыўны Гіпакрат, клятву якога і да гэтай пары паўтарае ўсё медыцынскае саслоўе планеты. І ў гэтай рэкламе Бернарду заўзята дапамагае яго ўжо трэцяя маладшая сяброўка, якая, можа, ніколі і не стане яго сапраўднай жонкай.

А. Ж.

Куток практычных ведаў

ЦІ ЎМЕЕЦЕ ВЫ АДПАЧЫВАЦЬ?

Колькі жанчын умее добра працаваць, але не ўмее адпачываць. А своечасовы, рэгулярны адпачынак — важнейшая ўмова для павышэння працаздольнасці, захавання здароўя і аддалення старасці.

Усялякая фізічная або разумовая дзейнасць звязана з нервовым напружаннем, сканцэнтраваннем увагі, меншай ці большай стомленасцю. Невялікія перапынкі, у час якіх вы поўнасцю вызваліцеся ад напружання, падзейнічаюць на вас вельмі добра. Пасядзіце 5 мінут на нізкім крэсле, свабодна апусціўшы рукі і нахіліўшы галаву, расслабце мускулы, дыхайце павольна і спакойна. Пасля такога адпачынку вы адчуеце сябе лёгка і бадзёра.

Вярнуўшыся з работы, не пачынайце адразу займацца хатняй гаспадаркай. Ляжце на спіну, паклаўшы галаву на нізкую падушку, апусціце рукі ўздоўж цела, расслабце мускулы, заплюшчыце вочы, „выключце" мозг і паляжыце так 15 мінут. Не шкадуйце страчанага часу. Арганізм адплаціць вам новымі сіламі і настроем.

Калі пасля работы вы рашылі памыць шмат бялізны, не мыйце ўсё адразу. Зрабіце перапынак прыкладна ў сярэдзіне.

Калі ваша работа ў асноўным звязана з разумовай працай, тады, апрача хатняй гаспадаркі, пакідайце кожны дзень час для фізкультуры і спорту.

А калі вы восем гадзін працавалі ў манатонным шуме станкоў і станаў, не спяшайцеся закрыцца дома і пачаць варыць. Пагуляйце, падыхайце свежым паветрам, пачытайце цікавую кнігу, паслухайце радыё. Чаргаванне розных відаў дзейнасці — адпачынак для арганізма.

Кожная жанчына, якая працуе, павінна хоць бы раз у тыдзень, актыўна адпачываць — хадзіць на экскурсіі, на спартыўную пляцоўку або ў парк. Уменне адпачываць і арганізаваць карысны для здароўя сістэматычны актыўны адпачынак — „ключ" да „таямніцы" моцнага здароўя, высокай працаздольнасці і даўгалетняй маладосці жанчын.

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

Заключэнне вясельнага акту было ў мінулым, як правіла, рэзультатам матэрыяльных, а не пачуццёвых меркаванняў. Зразумела, што на гэту з'яву па-рознаму глядзелі маладыя і іх бацькі. Маладыя хацелі б кіравацца пачуццямі, іх бацькі — маёмасцю і грашыма. Такі падыход да справы з боку бацькоў знайшоў гумарыстычнае асуджэнне ў адной з песень, папулярнай на Бельшчыне:

Гожы Іванку, бэры мою дочку,
Дам тобіе посаг — сена возочок,
А шчэ прыдатку — бобу лопатку,
Корову жучку, рабую сучку.

Націск на маладых з боку бацькоў у справах выхаду замуж або жаніцьбы вельмі часта сустракаецца з вострым асуджэннем многа-многа гадоў пасля правядзення вясельнага акту. Вельмі паказальным у гэтым сэнсе нараканне адной з жыхарак вёскі Лука, якая прасіла, каб не называць у друку яе прозвішча:

„Ой, Божэ мой, Божэ! Хоць гэто ўсё даўно было і праминуло, я ніколі яго не забуду. Памерлі мой тато, засталася я з мамаю. Мама не мелі дзе падзецца, узялі і вышлі замуж за ўдаўца, каторы меў свае штэры дачкі. Прайшло пару лет і ўзялі і памерлі мама. Двох маіх братоў аддаў айчым у пастухі, а мяне пакінуў горш, чым за служанку. Толькі адзін Бог і я ведаем, колькі я выцерпела. Горш мене кармілі, як сабаку, а працавала я за двох мужчын і за дзве бабы.

Мела я хлопца, любіліся мы з ім. Але ж вон быў багаты, а я бедна. Яму бацько сказаў, каб вон навет і не думаў жаніцца з такою, што не мае пасагу. Ну і пастанавіў мене айчым выдаць за аднаго п'яніцу. Плакала я, плакала, але мусіла ўступіць, вышла і ўсе жыцье змарнавала".

Зразумела, што з цягам часу ўплыў бацькоў на справы жаніцьбы іх дзяцей станавіўся ўсё меншы. Тэндэнцыя гэта выступіла ўжо ў даваенны перыяд. Прадаўжалася яна і ў часе акупацыі. Аднак нават у першыя пасваенныя гады воля бацькоў у заключэнні шлюбу дзяцей усё яшчэ адыгрывала значную ролю. У канцы пяцідзесятых і на працягу шасцідзесятых гадоў, у сувязі з прамысловай мадэрнізацыяй краіны, вялікія масы моладзі і сярэдняга пакалення хлынулі ў горад. Гэта міграцыя была адназначнай з разрывам са старымі звычаямі, традыцыямі, нормамі. Маладыя сталі матэрыяльна незалежнымі ад бацькоў. Адвечны, амаль што магічны фактар — зямля, якой нельга было маладым пераняць без згоды бацькоў, перастаў дзейнічаць. Разам з ім умiралі старыя сувязі і залежнасці. Адвечнае бацькоўскае: „не ажэнішся з той, што я хачу, — не перадам гаспадаркі", або: „не выйдзеш за таго замуж, якога табе прапаную, — не дам пасагу" — перастала дзейнічаць. Новы стан рэчаў з радасцю зразумелі маладыя і са смуткам усвядомілі старыя. Якраз гэтае псіхалагічнае новум гучыць горычна ў вуснах жыхара вёскі Янова, Міраслава:

„Што там говорыті. Усе пошло по-новому. Чы то колісь батько пытаў сына, з кім вон хочэ жэнітіся, або маті пытала дачку, за кого вона выдалася б? Крый Божэ! Старые самі договорыліся, гледячы ні на красоту, але на работнасць, на гектары, на грошы. Усе гэты коханні после вайны появілісь. Бо воно вядомо: молодые понэслісь у город. Кожны стаў панком, то дэ ж тобіе такі панок будэ хоть бы і батька, але ж мужыка замуляного пытаті, з кім ёму жэнітіся?! У кого свое грошы — у того і свой розум. А думаете, што тыя, што засталіся ў вёсцы, лепшыя? Скажэ яму батько слово, а той ёму: „Колі тобе не подобается, то я завтра выеду ў място і толькі мэнэ будеш бачыті". Такого батько ожэніт? Вон якую схочэ, такую ў хату прыволочэ і батькі ані пікнут, от што".

А. Баршчэўскі

Ад Вольгі Нікановіч, 1889 года нараджэння, і яе дачкі Анны Комар, 1932 года нараджэння, вёска Макаўка гм. Нарва. Запісаў у верасні 1983 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

Ф-А-Л-Ь-К-Л-О-Р

ЯСЕНЬКО КВЕТКІ РУМНЯЕ

(веснавая)

Ой, хто, хто по саду ходіт?
Ой, хто, хто каліну ломіт?
Каліна зэлёная, ягода чэрвоная,
каліна!

Ганулька по саду ходіт,
Ганулька каліну ломіт.
Каліна зэлёная, ягода чэрвоная,
каліна!

А хто ж ёй допомогае?
А хто ж ёй кветкі румнее?
Каліна зэлёная, ягода чэрвоная,
каліна!

Ясенько допомогае,
Ясенько кветкі румняе.
Каліна зэлёная, ягода чэрвоная,
каліна!

(Працяг са стар. 7)

ТРЭБА ЗМАГАЦЦА

цэра. Гітлераўцы пагражалі за гэта пакараннем смерцю. Капітанчык падказваў, каб падзяліць іх на групы па два, па тры чалавекі і кіраваць на начлег і харчаванне па чарзе ў болей спагадлівых сялян. Колькі хто захоча і зможа трымаць іх у сябе, і добра, хай дзень ці два падзеляцца з імі ўласнай скромненькай стравай і адступяць нейкае месца ў клуні ці на гары ўласнай хаты. Гэтага ўжо дастаткова. Пасля знойдуцца іншыя сем'і, якія не адмовяцца, каб аказаць дапамогу гэтым абяздоленым людзям, нягледзячы на тое, што ўсё гэта забаронена акупацыйнай уладай.

Такім вось чынам выратавалі яны ад палону і непазбежнай смерці каля дваццаці „васточнікаў", як гэтых людзей тады ў нас называлі сяляне. Некаторыя з іх крыху пазней павандравалі на ўсход, маючы цьмяную надзею перабрацца да сваіх за лінію фронту. Некаторых родныя старонкі апынуліся пад акупацыяй, і яны спадзяваліся неяк дабрацца да ўласных сем'яў. Хаця без спецыяльных пропускаў ісці на ўсход не дазвалялася, нават перамяшчацца з аднаго раёну ў іншы, суседні, дазвалялася толькі па пропусках, якія выдавалі гміны. Яшчэ іншыя, пераважна тыя, якія ўладкаваліся ў мясцовых гаспадароў, памалу зжыліся з умовамі акупацыйнага ладу і першую зіму правялі яны ў сялянскіх хатах, а затым апынуліся ў лесе, ствараючы першыя звенні будучага мясцовага партызанскага руху.

Гэтыя дробныя поспехі ў змаганні супроць суровых загадаў акупацыйнай улады цешылі гарадоцкіх падпольшчыкаў. Яны заахвочвалі іх да болей сур'ёзных пачынаў. Асабліва іх увагу займалі цяжкія цягнікі, гружаныя ваеннай тэхнікай і доўгія эшалоны, запоўненыя салдатамі, вясёлымі і гаманлівымі, што безупынку імчаліся на ўсход. Косцік-чыгуначнік гаварыў:

— Я ўжо не магу глядзець на ўсё гэта! Пхаюць ды пхаюць безупынку туды свае сілы днём і ноччу. Відаць, нялёгка прыходзіцца ім ваяваць з рускімі...

— То ж чуў, як зімою пагналі іх ад Масквы! — адазваўся Капітанчык, які найчасцей лавіў перадачы маскоўскага радыё.

— Проста аж рука свярбіць, каб нешта ўвапхнуць пад рэйкі, пад гэтыя эшалоны! — заявіў Косцік.

Думка спадабалася. Яны сядзелі за сталом. Быў святочны дзень. Яны таксама прыкідваліся, што адзначаюць Вялікдзень. Нават у царкве пабывалі, кожны ў пасобку, а пасля нібы выпадкова сустрэліся разам, пахрыстосваліся і дамовіліся на сяброўскую сходку за супольным сталом.

— Дык у чым справа? — адазваўся нехта з маладых — Тол у нас жа ёсць! Яго хопіць і на дзесяць эшалонаў! — гарачыўся малады падпольшчык, здаецца Валодзя Абрамовіч.

— А ты патрапіш страляць з гэтага толу так, каб падарваць эшалон? — запытаў у яго Капітанчык.

Усе моўчкі паглядзелі на прыхільніка толавай міны. Аказалася, што ніхто з іх не ўмее выкарыстаць магутнай сілы толавай узрыўчаткі. Проста пабаяліся, каб не нарабіць сабе бяды.

То ж хопіць раскруцнуць адну, дзве рэйкі і паравоз сам паляціць пад адхон, — сказаў Косцік-чыгуначнік.

Думка спадабалася. Узніклі, аднак, іншыя нечаканыя клопаты. Пра іх ужо наступным разам.

Віктар Рудчык

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

26 мая — Дзень Маці. У гэты дзень павіншуем усіх мам, уручаючы ім кветкі, і прадумаўшы свае дагэтуляшнія паводзіны, вырашым быць лепшымі, каб нашы мамы як найчасцей радаваліся нашымі поспехамі, захаваннем, паводзінамі. Каб нашы мамы часцей усміхаліся і радаваліся жыццём.

ШМАТ РАДАСЦІ І ШЧАСЦЯ ЎСІМ МАМАМ.

Т. Ільхамаў

МАТУЛІНЫ РУКІ

**Як прыйдзе вясна,
Гляне сонца з-за хмар,
Сады зашчабечуць,
Ручай запяе.
Як возьме матуля
У рукі дутар,
Пачуе планета ўся
Песню яе.
Няхай жа не знаюць
Ні стомы, ні болю
Матуліны рукі
Ніколі, ніколі!**

**Вясновае сонца,
Нібы чарадзей,
Вырошчвае кветкі,
Каб рупна цвілі.
Матуліны рукі
Гадуюць дзяцей —
Надзею і радасць.
Няхай жа не знаюць
Ні стомы, ні болю
Матуліны рукі
Ніколі, ніколі!**

**Вясновы вятрыска
Падзьме ўвышыні,
Каб чыстай была
Васільковая шыр.
Працуюць матуліны
Рукі ўсе дні,
Каб сонца ўсміхалася
Дзецям,
Быў мір.
Няхай жа не знаюць
Ні стомы, ні болю.
Матуліны рукі
Ніколі, ніколі!**

**Спяшаецца весні
Ручай у сады —
Вадой напаіць,
Працуюць матуліны
Рукі заўжды,
Каб наша жыццё
Яшчэ лепшым зрабіць.
Няхай жа не знаюць
Ні стомы, ні болю
Матуліны рукі
Ніколі, ніколі!**

**З узбекскай пераклаў
М. Чарняўскі**

Сквапныя мядзведзікі

Казка

1

*За высокімі гарамі,
за сыпучымі пяскамі,*

*над вялікаю ракою
цёмны бор стаяў сцяною.*

*А ў бары, у пушчы самай
з мядзвядзіхай, роднай мамай,*

*два мядзведзікі-блізняты
ля сваёй гулялі хаты.*

*Вось адзін з іх кажа матцы:
— Трэба нам у свет падацца!*

*У жыцці далейшым можа
памагчы нам падарожжа!*

*Адказала ім старая:
— Думку вашу я вітаю.*

*Сапраўды, пабыўшы ў свеце,
пасталееце вы, дзеці. —*

*Без адкладу, тым жа часам
торбы ім дала з прыпасам.*

*І наказ дала ў дарогу,
каб глядзеў адзін другога,*

*каб ні крыўды, ні абразы
не было ў іх ані разу.*

*Перад маткаю сваёю
сталі ў рад яны абое.*

*Пакланіўшыся у пояс,
У адзін сказалі голас:*

*— Твой наказ мы добра чулі.
Здзейснім мы яго, матуля! —*

2

*Па далінах, па узгорках,
дзе пры сонцы, дзе пры зорках*

*перайшлі браты нямала,
покуль мелі ў торбах сала.*

*Але вось бяда якая:
той запас не прыбывае.*

*Памяншаецца няспынна
ў торбах сала і вяндліна.*

*І, нарэшце, стала пуста:
ані лусты, ні да лусты...*

*За адной бядой другая —
ім здабыча не трапляе.*

*Хоць бы рыбка, хоць бы зайчык,
хоць бы хлеба дзе акрайчык,*

*хоць бы дзе кусток маліны —
толькі сосны ды яліны...*

*Вось адзін мядзведзік кажа:
— Мне аж кішкі голад вяжа! —*

*А другі ў адказ на тое:
— І ў мяне, браток, такое! —*

*У такім настроі кепскім
перайшлі яны узлескам.*

*А за ўзлескам нечакана
ім адкрылася паляна.*

*На паляне, проста долу,
кілбаса ляжыць, як кола.*

*Вось удача дык удача!
Медзвяняты проста скачуць.*

*Застаецца толькі сесці
і знаходку тую з'есці.*

*Але тут ізноў пытанне:
хто і як дзяліць ім стане?*

*Над знаходкай гэтай стаўшы,
так і сяк памеркаваўшы,*

*пачалі браты сварыцца,
як зусім чужыя быццам.*

*— Ашукаеш ты, напэўна!
— Ды і ты дзялец няпэўны!*

*Перад бойкаю нібыта,
загырчэлі ўжо сярдзіта.*

*Гэтым часам, быўшы блізка,
да братоў падбегла ліска.*

*Стала ясна ёй здалёку,
што ў тых хлопцаў мала клёку*

*І надумала лісіца
ўсёй знаходкай пажывіцца.*

3

*Пакланіўшыся ім нізка,
пачала мірыць іх ліска.*

*— Што вы, хлопцы, што вы,
мальцы!
Хіба ёсць карысць у сварцы?*

*Падзяліць калі не ўмееце,
дык мяне хоць папрасілі б.*

*Ціха, мірна, паступова
будзе ўсё для вас гатова!*

(Працяг на стар. 10)

У пачатковай школе ў Белавежы шмат ужо гадоў пад кіраўніцтвам настаўніка Баляслава Рыхтэра працуе школьны хор разам з інструментальным аркестрам. Мастацкі калектыў не раз заваёўваў першыя месцы на розных міжшкольных конкурсах. На здымку — салісты інструментальнага аркестра Міраслаў Дулько з акардэонам, Тамаш Савіцкі з бубнам і Пётр Харкевіч з маракасамі. **Фота Я. Чэрнякевіч.**

Рыгор Мароз

Па родных мясцінах

Прыгожы выпаў дзень. Ад раніцы сонейка свеціць.

— Слухай, Ярачак, — кажа дзед. — Адразу пасля ўрокаў прыходзь дамоў. Пойдзем у поле.

— А чаго, дзеду?

— Паходзім, паглядзім.

„Што ў полі цікавага?" — падумаў малы і падаўся ў школу.

Не звычайны гэта быў дзень — Юрыя, дзень святочны. А малы не мог дачакацца канца заняткаў. Аж настаўніца прыкмеціла:

— Ты чаму, Ярак, такі неспакойны? — спытала.

— Дзед мяне чакае. У поле пойдзем. Толькі не ведаю, чаго па полі хадзіць.

— Ідзі, Ярак, ідзі. Усё, аб чым даведаешся, нам раскажаш. Старыя людзі шмат цікавага ведаюць.

Прыбег малы дахаты і з парога адразу да дзеда:

— Давай, дзеду, пайшлі!

(Працяг на стар. 10)

(Працяг са стар. 9)

ПА РОДНЫХ МЯСЦІНАХ

— А абед?
— Не ўцячэ!
— Калі так, дык з сабою возьмем.

Пайшлі. І дзед пачаў:
— Ведаеш, малы, сёння Юрыя. Такі дзень, што ў поле ісці трэба. Паглядзець, пахадзіць. Жаўрука паслухаць. Даўней інакш было. Бабка пякла каравай — і ў поле. Качаць каравай трэба па пшаніцы, па жыце. А жыта, бывала, тады ўжо па калена. Не тое, што цяпер. Ледзь толькі пазеленела і не ведае, што рабіць: ці то расці, ці то чакаць. Потым збіраліся ўсе, гасцявалі. Пілі, елі, спявалі. Весела было. Прыемна. Святочна. А пад вечар музыка была на ўсю вёску. А цяпер ад вясны да восені толькі трактары гудуць.

— Глядзі, дзеду, а жыта расце!

— Расце, расце. Пойдзем найперш лугамі.

— А чаму лугамі яны завуцца? — пытае малы.

— Бачыш, тут калісьці сапраўды лугі былі. І шмат вады. Дзікіх качак шмат было, кнігавак. Рыбы поўна было. П'явак. Зімою, як замерзне, як вока абыме, — лёд і лёд. Калі разагналі калісьці з'езд сялянскай Грамады ў нашай вёсцы, дэлегаты ўцякалі на лёд, карнікі па ім не маглі гнацца за імі на конях.

— Дзеду, дзеду, паглядзі — кнігаўка! Чаму яна ўвесь час над намі лётае і кігікае.

— О, малы. Яна разумніца. Ад свайго гнязда адводзіць.

— А дзе гняздо?

— Гэта яе таямніца. А вось і выпуст.

— А чаму ён так завецца?

— Сюды выпускалі раней пасвіць коней, кароў, свіней. Можа таму і выпуст. Ад слова — выпускаць, выганяць. А тут чыгунка пралягла. Яна дзеліць выпуст на пярэдні і задні. Вось тут каля самай чыгункі было мноства вады. І то глыбокай. Качкі тут вадзіліся. Карасі. Трыснёг рос. Рай для вадзяных птушак. На ўзгорку хатка стаяла, дзядуля ў ёй жыў. Цяпер усё прапала, бо ваду асушылі. Качкі адляцелі на пінскія балоты, бо вады не стала.

— Вада, пэўна, у раку сплыла?

— Не. Высахла яна, да ракі не дабраўшыся. Далей вунь палетак — крыначкай завецца. Запытаеш, пэўна, чаму. Нізкае месца. Крынічка там заўсёды была. А тут палетак — бакоўка. Сам узгорак і за ўзгоркам. А так завецца таму, што калісьці, як на пана працавалі, адпачывалі за ўзгоркам, на баку можна было паляжаць. Бліжэй вёскі луг завецца дубовым. Відаць, калісьці тут дубы раслі.

Дзед так упэўнена расказваў, нібы ўсё гэта сам бачыў.

— Калісьці тут вакол непраходныя лясы былі.

— Таму, мабыць, і вёска наша Старое Беразова завецца?

— Заснавалася яна, пэўна, на лясной паляне, сярод старых сіва-белых бяроз. Аб гэтым мне мой дзедка расказваў. Пэўна, каб мяне гэтым зацікавіць.

Нарэшце, шпацыр сваё зрабіў. Ярак пачаў адставаць ад дзеда. Стары прыкмеціў гэта і кажа:

— Робім адпачынак. Пасядзім. З'ядзім і дадому. Даволі ўжо вандроўкі. Урокі рабіць трэба. Баюся, каб мой урок табе двойкі не прынёс.

— Ой, дзедку, не! — і моцна, моцна абняў дзеда. — Вывучу ўсё. Пабачыш. І ў класе ўсім раскажу, што бачыў.

— Што ж, раскажы, — усміхнуўся ў вусы дзед.

Для самых маленькіх

ЗЕРНЕТКА

Знайшоў певень зернетка.
— Ко-ко-ко! — паклікаў ён курак.
Падыйшоў да яго малады певунік па прозвішчы Цып.
— А чаму ты сам не з'ясі зернетка?
— Таму што я ў курынай сям'і тата і павінен клапаціцца аб усіх.
— Але зернетка ты ж сам знайшоў!
— А куркі з'ядуць і мне дзякуй скажуць. „Дзякуй" смачней за зернетка.
Знайшоў Цып чарвяка і аддаў яго сястрычцы.
— Дзякуй, Цып.
Смачна ці нясмачна Цыпу ад гэтага слова? Так нічога і не зразумеў. Знайшоў мушку і сам з'еў. Было смачна, смачней за „дзякуй". Узяў Цып і выдумаў песеньку:

Кукарэку! Кукарэку!
Вы не верце недарэку!
Нават куча добрых слоў
Не заменіць чарвякоў!

Певень паківаў галавой — у малога нават яшчэ і хвост добра не адрос, а ўжо важнічае!
А Цып так расспяваўся, што і не заўважыў, як адзін застаўся. А калі цябе не слухаюць, дык і спяваць не цікава. Пайшоў Цып шукаць курак. Глядзіць, а яны якраз скурку ад хлеба дадзёўбваюць. Крыўдна яму зрабілася. Паскардзіўся ён пеўню. А певень яму на тое:
— Ці ж ты сам не здагадаўся, чаму цябе не паклікалі? Куркі не клічуць таго, каму чарвяк даражэй за слова „дзякуй".

А. Грэчуха

(Працяг са стар. 9)

СКВАПНЫЯ МЯДЗВЕДЗІКІ

Медзвяняты вельмі рады,
што лісіца дасць ім рады.

Пачала дзяліць лісіца,
хітраванка-хітравіца, —

Кілбасу ім, як папала,
на дзве часткі разламала.

Медзвяняты загудзелі:
— Што ты, як ты, ліска,
дзеліш?!

Ўдавочная тут справа,
частка большая направа!

— Гэта, хлопчыкі, драбніца! —
ім адказвае лісіца. —

Падраўняць знайду я сілы... —
і кілбаскі адкусіла.

Зноў не рады медзвяняты:
— У правай стала малавата!

— Гэта, хлопчыкі, драбніца! —
ім адказвае лісіца. —

Падраўняць знайду я сілы... —
і ад левай адкусіла.

Медзвянят бярэ трывога:
— Стала ў левай менш намнога!..

— Гэта, хлопчыкі, драбніца! —
ім адказвае лісіца,

а сама ад правай, левай
памаленьку ела, ела...

Пасля гэткіх падраўнанняў
ліска з'ела ўсё дазвання

і пабегла да крыніцы,
каб напіцца там вадзіцы...

А галодным медзвянятам
засталося небагата:

шкурацінкі ды аб'еддзе
па лісіцыным абедзе...

Уладзімір Дубоўка

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Я хачу павіншаваць усіх мам з іх Днём і пажадаць ім усяго найлепшага, а галоўнае — найбольш здароўя, радасці і шчаслівых, доўгіх гадоў жыцця.

У мяне ёсць дзве мамы — родная і хрышчоная. Я іх вельмі люблю і цешуся, што іх маю.

Мая бабуля кажа, што вельмі цяжка жыць без мамы. Бо мая бабуля не памятае свае мамы, і часта мне расказвае, як цяжка было жыць сіраце.

У 1939 годзе мая бабуля працавала на фабрыцы медсястрой на 3 камбінаце ў Беластоку. Тады на фабрыку прывезлі з Варшавы чатырох хлопчыкаў з дому сірот. яны там вучыліся рамясла, а вечарам хадзілі ў школу. Адзін з гэтых хлопчыкаў быў на кватэры ў маёй бабулі сяброўкі. Гэты хлопчык быў падкідышам і часта жаліўся, што ў яго няма мамы. Казаў, што ён нікому нічога не зайздросціць, ніякіх скарбаў, а толькі завідуе дзецям, у якіх ёсць мамы. „Як бы я хацеў мець маму, — казаў ён, — няхай бы яна была нават гарбатая, кульгавая ці крывая, якая б ні была, абы я мог сказаць „мама" і быў бы шчаслівы."

А яшчэ я хацела б расказаць вам яшчэ адну гісторыю, якую я бачыла. Мінулым летам мы з бабуляй былі на вёсцы. І вось аднойчы сядзім мы на двары і бачым, як кошка нясе мыш. Прынесла, паклала на траву і кліча сваю дачку. А ў яе было дзве дачкі, але ўжо вялікія, як і яна. Але адна была на адно вока сляпая. І маці дала мыш ёй. Яна ведала, што кошцы з адным вокам цяжэй злавіць мыш. А сама кошка падышла да курачай міскі і пачала есці бульбу з атрубамі. Тады бабуля і кажа:

— Паглядзі, Анечка, на гэтую кошку. У яе сэрца маці.

З вялікаю пашанаю да Цябе, „Зорачка",

Аня Касабук, вуч. 4 класа, Беласток

Пазнаёмімся

СССР, 340036, г. Донецк-36, ул. Курсантов, 7, кв. 3. Климкиной Юле. 3 клас.

СССР, 344065, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 5, кв. 34. Кравцовой Лилии. 5 клас.

СССР, 346516, Ростовская обл., г. Шахты-16, ул. Мечникова, 7а, кв. 85. Семенковой Нелли. 9 клас.

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, П/О Майский, ул. Ленина, 13, кв. 61. Кушнарёвой Оксане.

Вяртаючыся са школы, дзеці згубілі пяць прадметаў. Дапамажыце знайсці іх.

Адрас рэдакцыі: „Зорка", 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 24 V — 9.20 Miłosne życie Budimira Trajkovicia — film jug. 10.50 DT. 11.00 Domowe przedszkole. 16.25 Program dnia. DT. 16.30 Galeria. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.20 DT. 17.30 Miesięcznik muzyczny „Rezonans" (wyd. 5). 18.00 Bez próby. 19.00 Dobranoc. 19.10 Fredreum. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor rządowy. 20.30 Miłosne życie Budimira Trajkovicia. 22.10 DT. 22.40 W dziesiątkę — Sekscesy cz. 4. 23.20 DT.

Sobota 25 V — 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka oraz film z s. „Niebieskie lato" (3). 10.30 DT. 10.40 Historia dramatu polskiego: J. Bliziński „Rozbitki". 12.30 Poradnik rolniczy. 13.00 Intercirkus — Cyrk Polski przedstawia. 14.00 Z Polski rodem. 14.30 Zdrowie. 15.00 DT. 15.10 Lista przebojów. 15.40 W świecie ciszy. 16.10 Królowa Bona (cz. 4) film TP. 17.10 Warszawa 1796—1831 cz. 2, film dokum. 17.50 Człowiek dla człowieka. 18.05 Losowanie dużego lotka i zakładów specjalnych. 18.20 Pegaz. 19.00 Bolek i Lolek. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 XXX Konkurs Piosenki Eurowizji 1985. 22.45 DT. 22.50 Sport — ME w boksie, ME w podnoszeniu ciężarów. 23.15 Kalkuta — film sens. RFN z serii „Derrick".

Niedziela 26 V — 8.15 Program dnia. 8.20 Tydzień. 8.55 Święto ludowe. 9.00 Teleranek oraz film z s. „Przemytnik" odc. 9 pt. „Fałszywy świadek", cz. 1 ang. film. 10.30 DT. 10.35 Wielkie rzeki świata odc. „Ganges" — film dokum. franc. 11.35 Święto ludowe. 11.40 Kochana mama — rum. film dok. 11.50 Siedem anten. 12.45 Kraj za miastem. 13.05 Koncert życzeń. 13.50 Interwizyjny przegląd widowisk dla dzieci: „Trzy złote lwiątka" — spektakl TV bułg. 14.55 Święto ludowe. 15.00 DT. 15.20 Skarbiec. 16.00 W starym kinie: „Zapomniana melodia" — pol. komedia archiw. 17.30 Reminiscencje. 17.55 Sport — ME w podnoszeniu ciężarów. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka: D'Artagnan i trzej muszkieterowie. 19.25 Święto ludowe. 19.30 Dziennik. 20.00 Kto opłaca przewoźnika odc. 6 pt. „Studnia" — film grecko-ang. 20.50 Klub międzynarodowy. 21.25 Retransmisja koncertu z Teatru Wielkiego w Łodzi z okazji Dnia Matki. 22.15 DT. 22.20 Sportowa niedziela (ME w boksie).

Poniedziałek 27 V — 16.25 DT. 16.30 Dla młodych widzów: Encyklopedia TDC. 16.55 Kino Zwierzyńca: Ogrody zoologiczne świata — Ogród Karola Hegenbecka — film RFN. 17.20 DT. 17.30 Muzyczny portret — Maria Krzyszkowska. 18.05 Informator muzyczny. 18.20 Między polem a stołem. 19.00 Dobranoc: Kotek Hau. 19.10 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Teatr Telewizji: R. Frelek „Jałta 1945 — dzień trzeci 6 lutego". 21.10 Raport o gospodarce (1). 21.40 DT. 22.00 Sport — ME w boksie. 22.30 Powrót do teatru — reportaż. 22.55 DT.

Wtorek 28 V — 9.35 — Niewolnica Isaura odc. 15 — ost. 10.50 DT. 16.25 DT. 16.30 Dla młodych widzów: Akademia Muzyczna. 16.55 Dla dzieci: Michałki. 17.20 DT. 17.30 Profesor i panna (3) — jugosł. serial obycz. 18.00 Reminiscencje — program rozrywkowy. 18.35 Kram. 19.00 Dobranoc: Garncarz Maciek z Malaczek. 19.10 Diagnoza (bioenergetyka i inżynieria biomedyczna). 19.30 Dziennik. 20.15 Niewolnica Isaura (15 — ost.) brazyl. serial film. 21.45 Raport o gospodarce (2). 22.15 DT. 22.40 Sport — ME w boksie. 23.10 DT.

Środa 29 V — 10.50 DT. 16.25 DT. 16.30 Dla młodych widzów: Krąg — magazyn harcerzy. 16.55 Dla przedszkolaków: Tik-Tak. 17.20 DT. 17.40 Etiuda na lewą rękę — bułg. film. fab. 18.45 Radar. 19.00 Dobranoc: Miś Uszatek. 19.10 Zakochani w ziemi — Sadownik. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Sport (Finał Klubowego Pucharu Europy w piłce nożnej). 22.00 DT. 22.25 Sprawa dla reportera. 23.05 DT.

Czwartek 30 V — 9.35 Fim dla II zmiany: „Brakujący ciężarek". 10.50 DT. 16.25 DT. 16.30 O mnie, o tobie, o nas — magazyn szkolny oraz film RFN „Na lewo od pingwinów". 17.20 DT. 17.30 Interstudio. 17.55 PZU informuje. 18.05 Poligon. 18.30 Sonda — magazyn popularnonaukowy. 19.00 Dobranoc: Krokodyl Mniam. 19.10 Konto „M" — Moskwa 85. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Film fabul. RFN „Brakujący ciężarek" z krym. serii „Tatort". 21.35 DT. 22.00 Sport: Relacja z ME w boksie. 22.50 DT.

КІНО

Bielsk Podl. Pawilon drapieżników — czes. 27—29 V. Błąd szeryfa — NRD 30—31 V.

Czeremcha Tess — fr. 29 V. Wypadek na placu Chirgiu — rum. 1—2 VI.

Czyże Droga daleka przed nami — pol. Ostrze na ostrze — pol. 29 V—2 VI.

Hajnówka Wrota do nieba — radz. 27—29 V. Pieniądz — fr. 30 V—1 VI.

Milejczyce Tango ptaka — pol. W pustyni i w puszczy — pol. 29 V—2 VI.

Narewka Bukareszt — rum. Ciepło — bułg. 29 V—2 VI.

Nurzec Szansa — pol. 29 V. Kanał — pol. 30—31 V.

Orla Ptaki ptakom — pol. Marynia — pol. 29 V—2 VI.

Rajsk Trochę nadziei — NRD. Hazardziści — pol. 29 V—2 VI.

ШТО-ДЗЕ-КАЛІ

(Працяг са стар. 3)

СЛОВА ГАЛЕНЕ ШУНІК З ГАЙНАЎКІ

прыносіла, зёлкі парыла, і так заходзіла, даглядала. Што да такое дзяўчыны мець — цудоўная нявестка. Дай Божа ўсім такія нявесткі, як Ірына. Што на яе казаць?

Калісь мая свякруха казала: дай табе Божа такія нявесткі, як ты сама. Вось і такія трапіліся. Маці заўсёды дасць прыклад і сваім дзецям, і чужым.

Быць добрым чалавекам: ці маці, ці чым там хочаш, то трэба ўмець уступіць адзін другому. Бо як будзеш сваё „я" паказваць, то нічога з гэтага не будзе. Калі хто такі, што не ўступіць, то ты ўступі. То ж не збяруцца святыя. Адно можа быць нервовае, нехай другое будзе разумнейшае.

Быць чалавекам добрым, трэба мець цярпенне. Ёсць такая руская прымаўка: „Терпение и труд всё перетрут".

*

Пані Галене ў Дзень Маці і ў дзень нараджэння жадаем добрага здароўя на доўгія гады і яшчэ больш радасці з дзяцей, унукаў і праўнукаў.

М. Лукша

КАНЦЭРТ

З нагоды 40-й гадавіны перамогі над фашысцкай Германіяй у Чыжах выступіў бельскі хор „Васілёчкі". Канцэрт, як і ўся ўрачыстая вечарына, адбыліся ў зале мясцовага кіно.

Спярша са змястоўнай, цікавай праграмай выступіў школьны хор з Кленікаў.

Канцэрт „Васілёчкаў" працягваўся больш гадзіны часу.

Публіка вельмі ветліва прыняла хор: былі гучныя апладысменты, уручылі таксама кветкі.

Пасля канцэрта чыжоўскі ГОК пачаставаў харыстаў чаем і пірожным.

Іван Кірызюк

ПЫТАННІ ДА ДЫРЭКТАРА ПКС

Часта ездзяць людзі аўтобусамі ПКС. Ды і аўтобусы цяпер ходзяць амаль у кожную вёску і то па некалькі разоў у дзень. І часта перад пасажырамі ўстаюць пытанні.

Скардзяцца людзі часта на шафёраў ПКС, што яны не прызнаюць аўтобусных білетаў, купленых у кіёсках. З такімі білетамі не хочуць пасажыраў упускаць у аўтобусы. Пытанне: навошта ж тады такія білеты прадаюцца? У Нарве, напрыклад, ёсць такі кіёск, дзе гэтыя білеты можна набыць, але не заўсёды на іх паедзеш, бо адзін шафёр возьме, а другі загадвае купляць новы білет у яго.

Другая справа: то даплата 10 зл. Сама я калісьці ехала з Беластока ў Бельск і шафёру даплаціла 10 зл. за білет. Калі людзі пачалі пытаць, чаму бярэ даплату, адказаў, што: калі аўтобус перапоўнены, ён мае права браць даплату, калі людзей мала, едзецца без даплаты.

Але ж вазьмі зразумей, калі хто палічыць, поўны ці няпоўны аўтобус? Многа тут няяснасцей і магчымасцей не зусім легальна выцягваць грошы ад людзей.

Усе справы трэба ставіць ясна і зразумела кожнаму, каб людзі не нерваваліся з-за дробязяў і не наракалі. **(вл)**

Звяртаюся да вас з пытаннем: ці ёсць дэкламатарскі конкурс беларускай паэзіі? Я — дэкламатар-аматар, прымаю ўдзел у розных дэкламатарскіх турнірах. У 1983 г. быў нават у Беластоку на турніры паэзіі „Чалавек і прырода". Цяпер трапіла мне ў рукі „Ніва" і я падумаў, што добра было б пацікавіцца беларускімі конкурсамі. Я ведаю некаторыя беларускія вершы

Міхал Ліпніцкі,

Лубянка, ваяв. Гожаў Велькапольскі

Ад рэд. Беларускае грамадска-культурнае таварыства арганізуе дэкламатарскія конкурсы для школьнай моладзі, а для дарослых не арганізуе. Але раім вам чытаць „Ніву" пастаянна і ўтрымліваць з намі сувязь — даведаецеся пра многія цікавыя справы і можа знойдзеце спосаб, каб і свае здольнасці і энергію аддаць добрай справе.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

164.	**Ананій Каласоўскі (Саколка)**	**— 100 зл.**
165.	**Мікалай Шчабёт (Саколка)**	**— 100 зл.**
166.	**Аляксандр Шчабёт (Саколка)**	**— 100 зл.**
167.	**Леанарда Абухоўская (Саколка)**	**— 50 зл.**
168.	**Яўген Міляховіч (Саколка)**	**— 20 зл.**
169.	**Аляксей Тур (Саколка)**	**— 100 зл.**
170.	**Аляксандр Юргель (Саколка)**	**— 100 зл.**
171.	**Уладзімір Сіткевіч (Саколка)**	**— 100 зл.**
172.	**„Сполэм". Усеагульны спажывецкі кааператыў у Гайнаўцы**	**— 2000 зл.**
173.	**Ян Тапалянскі (Нарва)**	**— 2000 зл.**

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова.
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Дружба і мір ● Агляд у Орлі ● Алесь Барскі аб шчасці ● Рабінзоны XX веку ● Літаратурная старонка ● Стужкі праўды ● Што з беларусамі дзеецца! ● Беларускі фальклор ● Беларускія кнігі ● На званіцы Васіль Петручук ● Ваенныя сцежкі ● Б. Паскробка пра ландыш і забабоны ● Паміж жыццём і смерцю ● Кутох практычных ведаў ● Для дзяцей — „Зорка" ● Што-дзе-калі ● Гумар

— КАЛЯНДАР —

345 гадоў назад

30.5.1640 пам. П. Рубенс, фламандскі жывапісец.

145 гадоў назад

27.5.1840 пам. Н. Паганіні, італьянскі скрыпач і кампазітар.

105 гадоў назад

29.5.1880 нар. О. Шпенглер, нямецкі філосаф.

85 гадоў назад

27.5.1900 нар. Уладзімір Жылка, беларускі паэт.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Галоўны рэдактар
Георгій Валкавыцкі

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-959 Białystok ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; roczneJ 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajdują się siedziby Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonuje używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
— do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 887/85 r. Nakład 5.000. G-3

ГАЗОН

Аднойчы ў горадзе зніклі таблічкі з надпісам: „Па газонах не хадзіць!“ і ў многіх з'явілася такое пачуццё, якое бывае, калі раптам вынесуць з кута ў хаце шафу, што стаяла там трыццаць гадоў, і ўсе прывыклі яе бачыць.

Нехта, зірнуўшы на газоны, сказаў:

— Таблічак на іх няма. Што ж гэта атрымліваецца: газоны... без таблічак?!

— Прабачце, а навошта яны вам? — спытаў я. — Вы што, па газонах без іх будзеце хадзіць?

— Не, не!

— Дык у чым справа?

— Ну, каб ужо напэўна не хадзіць.

Мікола Капыловіч

ЧАКАННЕ

Паміж лугоў і палёў нашай Бельскай зямлі,
На беразе рэчанькі Белкі,
Дрэмле памятка дзён,
Што даўно ўжо ідуць —
Новая ачышчальня ў Бельску.

Сон над ёю свой мак засеяў,
Будаўнічыя даўно напіліся,
Інжынеры заснулі над будоваю гэтай
І машыны ўжо заіржавелі.

А рака плыве, як плыла,
І свет брудзіць больш чвэрць веку,
Толькі людзі ідуць
І на ўлады злуюць,
Што нічога няма тут дагэтуль.

Вось рэформа ідзе,
Можа сон той змяце,
Каб і следу па ім не застала,
Каб закончыўся тут,
На ўвесь век гэты бруд
І каб рэчанька чыстаю стала.

Ю. Сцяпанаў,
Відава

Утаймаванне Пегаса.

З чаго смяюцца суседзі.

НАПЕРАДОВІЧ

Гэта быў вельмі сучасны чалавек. Выцтам заўсёды крочыў у нагу з часам. І глядзеў толькі наперад. Але вось аднойчы ён азірнуўся па баках і нікога не ўбачыў. „Няўжо я так далёка ўсіх абагнаў?“ — падумаў ён. Яму было няўцям, што ён усё жыццё ішоў не ў той бок.

ПАПУГАЙ

— Дык гэты папугай не гаворыць ні слова! — абураецца пакупнік, які хоча купіць гаворачага папугая.

— Вы памыляецеся! Ён маўчыць, каб адпомсціць мне за тое, што я так танна хачу яго прадаць.

СЕВАЗМЕНА

Сусед пытае ў дзеда Ахрыма:

— Вось вы ўжо пры маёй памяці гадоў дваццаць садзіце бульбу на адным месцы. І родзіць! А кажуць, што трэба рабіць севазмену.

— А мы севазмену робім, — адказвае дзед. — Адзін год баба садзіць бульбу, а на другі год — я.

Made in Zadrypanka

Не біў ляжачага. Але і не падымаў яго.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Афіцыянт! Прынясіце бакал амброзіі!

— Як вы сказалі?

— Ці ж вы не ведаеце, што такое амброзія? Гэта ж напітак багоў!

— О Божа! Прабачце, я Вас не пазнаў!

*

Турысты з ФРГ ідуць па Лондану.

— Паслухай, Ганс, а ты не ведаеш, як у іх называецца гэта рака?

— Уяўлення не маю. У нас у Кёльне яна называецца Рэйн.

*

Цяжка хворы муж ляжыць у ложку, а жонка піша ліст. Павярнуўшыся да мужа, яна пытае:

— Джордж, як правільна пішацца: пахаванне ці пахаванне?

НЕ НА ТОЙ АЎТОБУС

Падвыпіўшы, Кастусь ехаў дадому на аўтобусе і хацеў з кім-небудзь пагаварыць. Убачыўшы, што сядзеўшы побач хлопец разглядвае геаграфічную карту, ён пацікавіўся, што гэта за карта.

— Гэта карта Афрыкі, — адказаў хлопец.

Кастусь уважліва паглядзеў у акно і сказаў:

— Здаецца мне, хлопча, што ты сеў не на той аўтобус.

З „Весніка Задрыпоніі“

СЯМЕЙНАЯ ДРАМА

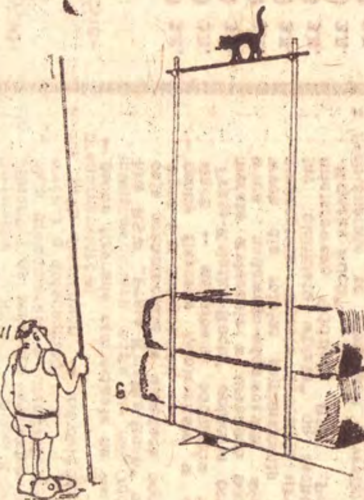
Пані Маралевіч падала заяву на развод, якую яна абгрунтавала тым, што муж нават не прасіў прабачэння пасля таго, як выпіў выпіць куфель піва ў 1957 годзе, а вярнуўся ў 1985-м.

НЕЙМАВЕРНА, АЛЕ ФАКТ

Нягледзячы на ўсе сатырычныя і гумарыстычныя выступленні ў друку і на эстрадзе, адносна працы навукова-даследчых інстытутаў, НДІ працягваюць працаваць.

АМЕРЫКА!

Кожны пяты амерыканец не ўмее пісаць і чытаць. Паводле сведчання „Фонду абароны дзяцей“, кожны чацверты школьнік у Злучаных Штатах Амерыкі вымушаны кідаць вучобу. Вельмі дорага абыходзіцца школа. Л. Олсан у кнізе „Кошт дзяцей“ прывёў ашаламляльную статыстыку. Каб хлопчыка, які нарадзіўся ў 1980 годзе, дабрачынна дагадаваць да дваццаці двух гадоў, даўшы яму пры гэтым належную адукацыю, бацькі павінны выдаткаваць 226 тысяч долараў. Дзяўчынка будзе каштаваць яшчэ даражэй — 247 тысяч.

800 000!

Кожнаму пісьменнаму жыхару Злучаных Штатаў вядома лічба: васемсот тысяч. Столькі ў гэтым стагоддзі загінула амерыканцаў ад рук сураімыннікаў. Каго застрэлілі, а каго зарэзалі альбо задушылі. І ў многіх выпадках без дай прычыны. Так, проста каб трошкі пацешыць сябе.

Прызнацца ў памылках яшчэ цяжэй, калі ты іх не рабіў.